

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ویژه نامه چهارمین کنگره بانو امین

صاحب امتیاز: معاونت پژوهش جامعه الزهراء علیها السلام

زیر نظر: نجمه نجم

امور اجرایی: نرگس موحدی

طراح و صفحه آرا: مریم صفا

نشانی: قم، سالاریه، خیابان بوعلی، جامعه الزهراء علیها السلام

تلفن: ۳۲۱۱۲۱۷۶ - ۰۲۵

آدرس الکترونیک: omourpajohesh@jz.ac.ir

معاونت پژوهش مجلس شورای اسلامی

مقدمه

دست حق در نظام زیبا و حکیمانه آفرینش، زن را در چنان جایگاه ویژه‌ای قرار داده که طبعاً هیچ قانونی نمی‌تواند آن را نادیده گرفته و هیچ‌شانه‌ای جز خود او، نمی‌تواند مسؤولیت عظیم متناسب با این جایگاه را بپذیرد. نقش تعیین‌کننده و بی‌بدیل تربیت و رشد انسانی جامعه به قدری مهم و تاثیرگذار است که فرموده پرربار و آسمانی حضرت صادق علیه السلام آن را به خوبی ترسیم نموده است: «اکثر الخیر فی النساء»؛ بیشترین خیر و خوبی در وجود بانوان است. (من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۵)

در میان بانوان صاحب فضل و کرامت این سرزمین، بانوی مجتهده سیده نصرت امین «معروف به بانوی ایرانی» شخصیتی علمی و تاثیرگذار در جهان تشیع و علویه‌ای عارف به نفحات رحمانی است که به واسطه سیر و سلوک عارفانه و جست و جوی قرب و رضای حق تعالی، به حق در شمار اولیای الهی قرار گرفت. این بانوی فاضله، در سراسر عمر پربرکت خود با پشتکار و تلاشی بی‌نظیر به تحصیل صرف، نحو، بلاغت، تفسیر، علم حدیث، فقه، اصول، فلسفه و عرفان پرداخت و در نهایت به جایی رسید که در سن چهل سالگی مرتبت و تسلط علمی ایشان مورد تأیید علماء و مراجع تقلید وقت قرار گرفته و به دریافت درجه اجتهاد و روایت از مراجعی هم‌چون شیخ عبدالکریم حائری مؤسس حوزه علمیه قم، شیخ محمدرضا نجفی اصفهانی و... نائل گردید.

اتقان و اعتبار علمی و در عین حال سادگی آثار بانوی مجتهده امین، معاونت پژوهش جامعه الزهرا علیها السلام را بر آن داشت تا به سهم خود گامی هرچند مختصر در جهت احیای اندیشه‌ها و آثار بانو امین بردارد؛ از این رو در راستای بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو مجتهده امین و رشد و ارتقاء امر پژوهش میان طلاب، اساتید و پژوهشگران و بر اساس توصیه مدیریت محترم جامعه الزهرا علیها السلام جناب حجه الاسلام و المسلمین آقای مدنی «زیدعزه»، مشارکت فعال با چهارمین کنگره بین‌المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو امین را در دستور کار خود قرار داد. محورهای اصلی برنامه‌های مشارکتی جامعه الزهرا علیها السلام در چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین عبارت‌اند از:

۱. فعالیت‌های انگیزشی و اطلاع‌رسانی برای برگزاری چهارمین کنگره بانو امین و تدوین مقاله (اساتید، پژوهشگران، طلاب ایرانی و بین الملل و دانشجویان ارشد دانشکده هدی)؛

۲. ایجاد کانال ویژه کنگره بزرگداشت بانو امین؛

۳. سفارش مقاله برای کنگره بانو امین؛

۴. فعالیت‌های تمهیدی و حمایتی برای نگارندگان مقالات؛

۵. تنظیم و ساماندهی مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه بانو امین جهت نگارش مقاله و پایان‌نامه با هدف ظرفیت‌سنجی و ظرفیت‌سازی عناوین و موضوعات مرتبط با آثار بانو امین برای ورود علمی پژوهشی طلاب در اندیشه‌های علمی بانو امین (از طریق مصاحبه علمی با اساتید)

۶. دیدار و ملاقات با بانوی مجتهده حاجیه خانم صفاتی «زیدعزها»؛

۷. برگزاری سه پیش‌نشست علمی؛

۸. رونمایی از سه اثر بانو امین (تصحیح‌شده در معاونت پژوهش جامعه‌الزهرای^{علیها السلام}) در مراسم اختتامیه کنگره؛

۹. تهیه و تنظیم ویژه‌نامه معاونت پژوهش جامعه‌الزهرای^{علیها السلام} در چهارمین کنگره بانو امین.

بی‌تردید اجرای این برنامه‌ها مدیون تلاش‌های ارزنده پژوهشگران جامعه‌الزهرای^{علیها السلام} چون سرکار خانم نجمه نجم، سرکار خانم نرگس موحدی، سرکار خانم کوثر یوسفی، سرکار خانم خدیجه هاشمی در به ثمر نشستن این اقدامات قابل قدردانی است.

معاونت پژوهش جامعه‌الزهرای^{علیها السلام}، در راستای گسترش و ترویج اندیشه و آثار بانوان فرهیخته و ارتقای پژوهش حوزه کوشید تا برنامه‌ها و آثاری متنق و استوار در جهت احیا آثار و اندیشه بانو امین به جامعه علمی تقدیم نماید. امید است فعالیت‌های انجام‌شده مرضی حق تعالی و حضرت زهرا^{علیها السلام} واقع شود.

ریحانه حقانی

معاون پژوهشی جامعه‌الزهرای^{علیها السلام}

فهرست

- ۳ مقدمه
-
- ۷ ۱. احیای برخی آثار بانو مجتهده امین اصفهانی در معاونت پژوهش
جامعه الزهراء
-
- ۱۱ ۲. خلاصه گزارش جلسه اعضا کمیته علمی جامعه الزهراء در چهارمین
کنگره بین المللی بزرگداشت بانو امین با سرکار حاجیه خانم بانو
مجتهده صفاتی «زیدعزها»
-
- ۱۴ ۳. سه پیش نشست چهارمین کنگره بین المللی بانو امین؛ برگزار
شده از سوی جامعه الزهراء
-
- ۱۵ ۴. گزارش پیش نشست ها
-
- ۳۰ ۵. عناوین مقالات ارسالی از سوی اساتید، پژوهشگران و طلاب
جامعه الزهراء در چهارمین کنگره بین المللی بانو امین
-
- ۳۲ ۶. تعدادی از چکیده مقالات ارسالی به چهارمین کنگره بین المللی
بانو امین از سوی اساتید، پژوهشگران و طلاب جامعه الزهراء
-
- ۵۰ ۷. تنظیم و ساماندهی مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه بانو امین
برای مقاله و پایان نامه

شرح برخی از فعالیت‌های جامعه الزهرا علیها السلام برای گرامیداشت مقام علمی و معنوی بانو امین

۱. احیای برخی آثار بانو مجتهده امین اصفهانی در معاونت

پژوهش جامعه الزهرا علیها السلام

با توجه به آثار قلمی به‌جا مانده از بانو امین اصفهانی، به طور قطع می‌توان ایشان را از بانوان دانشمند و برجسته دانست؛ از این‌رو معرفی شخصیت علمی، عرفانی، فقهی و فلسفی ایشان، گامی در جهت احیای ارزش‌های اسلامی به ویژه در جامعه زنان است.

معاونت پژوهشی جامعه الزهرا علیها السلام با انگیزه تقویت فرهنگ اسلامی و با هدف احیای میراث علمی یکی از بانوان شیعه در جهان اسلام، معرفی شخصیت علمی بانو مجتهده امین و بزرگداشت مقام والای ایشان، طرح احیا و ساماندهی برخی آثار این بانوی فاضله را در دستور کار خویش قرار داد. این طرح پس از طی مراحل کارشناسی، تصویب و تنظیم شیوه‌نامه، توسط برخی از اساتید و همکاران پژوهشی معاونت پژوهشی جامعه الزهرا علیها السلام آغاز شد و شامل مراحل هم‌چون استخراج منابع، مستندسازی، اصلاح، ارزیابی و بازنگری است که این مراحل در مورد سه کتاب «روش خوشبختی»، «اخلاق و راه سعادت» و «معاد یا آخرین سیر بشر» انجام شده و کتاب‌ها به چاپ رسیده است. به لطف خدا رونمایی کتاب‌ها در اختتامیه چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین انجام خواهد شد.

شیوه‌نامه اصلاح و مستندسازی آثار بانو امین اصفهانی، در بردارنده دو بخش اصلاح متن و مستندسازی در مورد سه اثر مذکور بوده است. در روش اصلاح متن، با توجه به این‌که آثار معرفی شده از بانو امین، در گذشته انتشار یافته‌اند، هدف و دغدغه

چاپ و نشر مجدد این اثر، احیای آثار مؤلف همراه با مستندسازی عبارات ایشان بوده و در این راستا اهتمام جدی دست‌اندرکاران این امر، امانت‌داری و حفظ متن مؤلف محترم با ادبیات و کلام خاص ایشان بوده و حتی‌الامکان در متن مؤلف تغییری ایجاد نشده است. در عین حال در صورت وجود اشتباه در متن، اعم از اغلاط تایپی، نام اعلام، شماره آیات و ...، عبارت صحیح در متن و عبارت خطا در پاورقی آمده است. البته در مواردی صرفاً به اصلاح خطاها در متن اکتفا شده که به نظر می‌رسد اکثر آن - با توجه به اشکالات زیاد و رایج حروف‌چینی آن دوره‌ی مربوط به مرحله چاپ بوده است. جزئیات شیوه‌نامه در قسمت اصلاح متن و کم و کیف مستندسازی در مقدمه آثار ذکر شده است.

۱-۱. کتاب معاد

یکی از مسائل مهم که از دیر باز مورد توجه ادیان، متکلمان و فلاسفه قرار گرفته، مسئله معاد است. بانو مجتهده امین از دانشمندان معاصر، با مهارت عقلی خاص، در این پژوهش به مسائلی از جمله "مسئله عینیت بدن دنیوی و بدن اخروی" و "حقیقت حشر جسمانی" پرداخته و راه‌حل‌های ژرف‌نگرانه‌ای در حل دشواری‌های دیرپای معاد ارائه کرده است.

۱-۲. کتاب اخلاق و راه سعادت

کتاب «اخلاق و راه سعادت»، کتابی است اخلاقی با زیربنای اندیشه فلسفی. این کتاب، ترجمه و اقتباسی از کتاب «تهدیب الاخلاق و تطهیر الاعراق» مسکویه است. بانو امین اسفهان‌ای در این کتاب، علاوه بر ترجمه آزاد آن، با افزودن عناوین، تعلیق و شرح‌هایی، سعی در آسان کردن فهم مطلب برای مخاطبین کرده‌اند.

«خودت را بشناس»، «اخلاق نفسانی»، «تحقیقات حکما در اینکه خیر و سعادت چیست»، «گاهی افعال فضلا از غیر فضلا نیز صادر می‌گردد»، «انواع محبت»، «طریق حفظ الصحة روح و روان آدمی» و «طریق معالجه امراض نفسانی»، مطالبی است که در هفت مقاله آمده است.

۳-۱. کتاب روش خوشبختی

"در افراد بشر مخصوصا در جماعت بانوان کسی پیدا نمی‌شود، که آرزوی خوشبختی و سعادت‌مندی در دل خود نپروراند، لکن چنین گمان می‌شود که سعادت و خوشبختی یک سرنوشت ازلی است..."

کتاب "روش خوشبختی و توصیه به خواهران ایمانی" شامل مباحث اخلاقی و تربیتی خانواده از منظر قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم‌السلام است.

در این کتاب، بانو مجتهده امین با قلم روان و زبان ساده و صمیمی، ضمن بیان ریشه سعادت یا شقاوت در افراد، دو رکن اساسی؛ "آسایش بدن و صحت مزاج" و "آسایش فکر و استراحت خیال و آرامش روح" را برای خوشبختی برشمرده و اصولی را که برای خوشبختی و سعادت‌مندی باید مراعات شود، تبیین کرده است.

این سه کتاب توسط پژوهشگران جامعه‌الزهرات علیها‌السلام تصحیح، تعلیق و مستندسازی شده است تا گامی در جهت شناساندن نظرات علمی بانو امین به جامعه علمی باشد.

۲. خلاصه گزارش جلسه اعضا کمیته علمی جامعه الزهراء (ع) در چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت بانو امین با سرکار حاجیه خانم بانو مجتهده صفاتی (زید عرها) مورخ ۹۷/۶/۱۲

اهم موارد طرح شده در جلسه ملاقات:

- مطلع بحث توسط مدیرکل محترم پژوهش سرکار خانم دکتر خدیجه هاشمی و توضیح مشارکت جامعه الزهراء (ع) در چهارمین کنگره بین المللی بانو امین و همچنین دعوت رسمی ایشان از حاجیه خانم صفاتی برای نشست سبک زندگی بانو امین در جامعه الزهراء (ع)

- گزارش برنامه‌های مشارکتی جامعه الزهراء (ع) و همچنین توضیح اجمالی در مورد فرم‌های ارسالی مصاحبه و طرح برخی سوالات توسط مدیر پژوهشی چهارمین کنگره بانو امین در جامعه الزهراء (ع) سرکار خانم نجمه نجم

- سوال: در مورد شخصیت علمی و معنوی بانو امین توضیحاتی بفرمایید. همچنین با توجه به رویکرد تخصصی خودتان در زمینه فقه و اصول در مورد رویکرد فقهی بانو امین صحبت بفرمایید.

پاسخ:

● مجتهده محترم حاجیه خانم صفاتی در مقدمه بحث، بر معرفی آثار بانو امین و چاپ مجدد آثار ایشان تاکید فرمودند. در ادامه ضمن تشکر از جامعه الزهراء (ع) و تایید کار تصحیح، تعلیق و مستندسازی سه کتاب معاد، روش خوشبختی و اخلاق و راه سعادت و تفسیر بانو امین، خشنودی خود را از این کار ابراز داشتند. همچنین در مورد مصاحبه و مطالب و سوالات مندرج شده در فرم‌های ارسالی مصاحبه که نشانگر تجربه جامعه الزهراء (ع) در بررسی آثار بانو امین و شناخت در این امر است، تاکید کردند که بحث پیشنهاد موضوع و عنوان برای پایان‌نامه مهم‌تر از مقاله است و توصیه فرمودند حتما پایان‌نامه در مورد اندیشه و آثار بانو امین در جامعه الزهراء (ع) با جدیت دنبال شود.

● در ادامه با تاکید بر ظرفیت علمی و قابلیت بانو امین در عرصه علمی، تاکید داشتند که معرفت بانو امین بر علم ایشان اولی است و کمتر در بین عالمان، افرادی مثل ایشان یافت می‌شود که در کنار رشد جنبه علمی از حیث معرفتی تعالی پیدا کرده باشد. ابعاد معرفتی بانو امین و اشرافیت باطنی که در ایشان برجسته بود، کار هر کسی نیست. البته به قول استاد حاجیه خانم صفاتی به نقل از بانو همایونی، حاجیه خانم امین بسیار کتوم بودند.

● از آن جا که بانو امین ملکوت عالم و تسبیح موجودات را درک کرده بودند و فقه منزلگاه اول برای عالم‌های بعد است، خیلی به مباحث فقهی علاقه نداشتند و فقط در کتاب جامع الشتات در پاسخ به سوالات فقهی که از ایشان شده است، به خوبی سوالات فقهی را پاسخ گفته‌اند.

نکته قابل توجه در مورد این بانوی بزرگوار اینکه ایشان هر چند مجتهد بودند ولی تقلید می‌کردند و به قول بانو همایونی برای تصدیق اجتهاد ایشان، امتحانات بسیار سختی از ایشان گرفتند و بانو امین در این امتحانات سخت، موفق بودند. با این حال برای پاسخ به سوال فقهی مراجعان به رساله آیه الله بروجردی و آیه الله میرزا ابوالحسن اصفهانی مراجعه می‌کردند.

● خطاب به حاضران جلسه: انشاءالله اگر خالصانه برای بانو امین کار کنید، شعاعی از معنویت ایشان به شما نیز می‌رسد.

● پیشنهاد حاجیه خانم صفاتی به جامعه الزهراء علیها السلام:

گزیده‌هایی از نظرات بکر بانو امین را از کتب ایشان استخراج کرده و متناسب با سطح دانشجویان برای وزارت علوم و متناسب با سطح مدارس برای آموزش و پرورش جهت نشر ارسال کنید. دانشجویان و دانش‌آموزان ما با بانو امین و اندیشه ایشان آشنا نیستند.

لازم به ذکر است محضر حاجیه خانم صفاتی عرض شد: با توجه به عدم آشنایی حتی طلاب با بانو و آثار ایشان، فعالین جامعه الزهراء علیها السلام در چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین به مسئولان محترم پیشنهاد دادند، درسنامه‌ای ویژه دروس آزاد جامعه الزهراء علیها السلام با موضوع بانو امین تدوین شود. امید است در آینده، جزوه درسنامه‌ای با مقدمه‌ای کوتاه از زندگی

ایشان و سپس گزیده‌هایی از متن کتب مختلف ایشان با سامان و ساختاری متناسب با طلاب سطوح مختلف تنظیم شود.

حاجیه خانم از این پیشنهاد استقبال نموده و آن را تایید کردند.

● پیشنهاد حاجیه خانم صفاتی برای تولید فیلم در مورد بانو امین:

ساخت فیلم با لحاظ فیلمنامه خوب و کارگردان و گروه فیلمسازی خوب، می‌تواند در سطح جامعه و اقشار مختلف تاثیرگذاری مطلوبی داشته باشد. حتی شخصیت‌های بازی‌کننده فیلم باید وارسته باشند تا تاثیر خوبی بر مخاطب بگذارد.

گاهی مردم حوصله خواندن کتاب و گوش دادن سخنرانی را ندارند، باید از قابلیت صدا و سیما برای معرفی بانو امین کمک گرفت. وارد کردن گزیده‌هایی از زندگی بانو امین در کتب درسی دانش آموزان، برای آشنایی و الگوگیری مفید است. از جمله مواردی مانند: با وجود عالمه بودن بانو و همچنین تمکن مالی مطلوب ایشان؛ اما ادب و تواضع بانو، رسیدگی به همسایه‌ها، توجه و حمایت عاطفی از همسرشان قابل توجه است و مصادیق آن باید برای مخاطبان بیان شود.

صحبت‌های علامه جعفری، علامه طباطبایی، شیخ حداد و ... از علما بزرگ از بانو امین قابل توجه است و باید برای مخاطبین بیان شود.

توصیه حاجیه خانم صفاتی: معرفی و حضور فعال جامعه‌الزهرا^(ع) در معرفی بانو امین و مسائل مختلف اجتماعی بسیار مهم است. جامعه‌الزهرا^(ع) می‌تواند نمود اجتماعی با سبک و سیاق روز در مسائل مختلف داشته باشد و بسیار قوی ظاهر شود. در سطح قم و در مجالس زنانه قم، متناسب با سطح مخاطب برنامه‌های مفیدی از طرف جامعه‌الزهرا^(ع) تدارک دیده شود.

● در ادامه سوالاتی از طرف سرکار خانم نرگس موحدی (مسئول پیش‌نشست‌های کنگره بانو امین در جامعه‌الزهرا^(ع)) و سرکار خانم کوثر یوسفی (مسئول بخش مقالات کنگره در جامعه‌الزهرا^(ع)) در مورد موضوعات پژوهشی مرتبط با سبک زندگی بانو امین مطرح شد که پاسخ آن در بخش مربوطه ذیل عنوان موضوعات پژوهشی ذکر شده است. ختم جلسه ملاقات با دعای حاجیه خانم صفاتی همراه بود.

۳. سه پیش نشست چهارمین کنگره بین المللی بانو امین؛ برگزار

شده از سوی جامعه الزهرا علیها السلام

در راستای مشارکت جامعه الزهرا علیها السلام با چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو مجتهده امین، سه پیش نشست از سوی معاونت پژوهش جامعه الزهرا علیها السلام برگزار شده است.

جدول تجميع برنامه پیش نشست‌ها

مشارکت جامعه الزهرا علیها السلام در چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو امین (ره)

(برگزار کننده: کانون فرهنگی بانو امین)

زمان برگزاری کنگره: مشهد مقدس، ۲۴ و ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۷

پیش نشست‌های چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت بانو امین معاونت پژوهش جامعه الزهرا علیها السلام

عنوان پیش نشست‌ها	اساتید	مخاطبین	زمان	مکان
۱. پیش نشست اول: مؤلفه‌های به‌زیستی از دیدگاه بانو امین (بررسی دیدگاه بانو امین بر اساس دو کتاب «اخلاق و راه سعادت» و «روش خوشبختی» بانو امین)	استاد نشست: حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر لطیفی «دینوری» دبیر علمی: سرکار خانم کوثر یوسفی	تخصصی	چهارشنبه ۱۱ مهرماه ۹۷ ساعت ۱۰ تا ۱۲	پژوهشگاه حضرت معصومه <small>علیها السلام</small> طبقه سوم
۲. پیش نشست دوم: سمینار علمی «سبک زندگی معنوی، علمی و شخصی بانو امین»	اساتید سمینار علمی: سرکار حاجیه خاتم صفاتی سرکار خانم طیبی دبیر علمی: سرکار خانم دکتر خدیجه هاشمی	عموم طلاب	یکشنبه ۱۵ مهرماه ۹۷ ساعت ۱۰ تا ۱۲	تالار بیداری اسلامی
۳. پیش نشست سوم: تحلیل و بررسی معاد شناسی بانو امین (بررسی دیدگاه بانو امین بر اساس کتاب «معاد یا آخرین سیر بشر»)	استاد نشست: حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر خسروپناه «دیندازه» دبیر علمی: سرکار خانم ترگس موحدی	تخصصی	سه شنبه ۲۴ مهرماه ۹۷ ساعت ۱۰ تا ۱۲	پژوهشگاه حضرت معصومه <small>علیها السلام</small> طبقه سوم

معاونت پژوهش و تحقیقات الزهرا

۱۴

وزیر رسانه چهارمین کنگره بانو امین در جامعه الزهرا علیها السلام

۴. گزارش پیش نشست‌ها
 ۴-۱. گزارش اولین پیش نشست چهارمین کنگره بین‌المللی
 بزرگداشت بانو مجتهده امین
 عنوان: «مؤلفه‌های به‌زیستی از نگاه بانو امین»

اولین پیش نشست چهارمین کنگره بین‌المللی بزرگداشت بانو مجتهده امین در جامعه الزهرا^{علیها السلام} روز چهارشنبه ۱۱ مهرماه ۱۳۹۷ با موضوع «مؤلفه‌های به‌زیستی از نگاه بانو امین» بر اساس دو کتاب «اخلاق و راه سعادت» و «روش خوشبختی» با حضور اساتید، طلاب و پژوهشگران در سالن نشست‌های علمی - پژوهشی پژوهشگاه حضرت معصومه^{علیها السلام} برگزار شد.

سرکار خانم طالبی مدیر مرکز تربیت مدرس حوزه‌های علمیه خاوران، سرکار خانم استاد لباف و سرکار خانم بیگی مسئول بسیج اساتید جامعه الزهرا^{علیها السلام} از مهمانان ویژه این مراسم بودند.

در این پیش نشست، سرکار خانم نرگس بزرگ‌خو مصحح کتاب «روش خوشبختی» در پنج محور به معرفی کتاب «روش خوشبختی» پرداخت. این محورها

با عناوین ایمان و عقاید صحیح، جایگاه و منزلت کانون خانواده، تربیت اولاد، شئونات زن مسلمان و اخلاق نیک و ارتباط خاص آن با خوشبختی تبیین شد. در ادامه حجت الاسلام و المسلمین استاد محمود لطیفی ناظر علمی تصحیح کتاب «روش خوشبختی» و ارزیاب علمی تعدادی از آثار بانو مجتهده امین، به عنوان سخنران نشست به سوالات دبیر علمی جلسه سرکار خانم «کوثر یوسفی» پاسخ گفتند.

حجت الاسلام و المسلمین لطیفی پرسش‌های تأمل برانگیز زیر را به عنوان پیش‌مقدمه بحث مطرح کرد، از جمله اینکه بانو امین چه مشترکاتی با زن مسلمان امروز و زن تحصیل کرده حوزوی امروز دارد؟، آیا جامعه اسلامی ایران توانسته پس از چهل سال شخصیتی چون بانو امین و یا در طراز بالاتر تربیت کند؟، چه مؤلفه‌هایی از زندگی بانو امین در جوامع علمی و فرهنگی مغفول مانده و یا نسبت به آن تعافل صورت می‌گیرد؟، جامعه الزهراء علیها السلام و حوزه های علمیه خواهران به عنوان نسل دوم و سوم فارغ از ظواهر و تبلیغات، چه مقدار از دیدگاه‌های بانو امین را تحقق بخشیده‌اند؟ و نظام‌های آموزشی امروز حوزه و غیرحوزه چگونه می‌توانند شخصیتی علمی فرهنگی چون بانو امین تربیت کنند. وی در ادامه بیان داشت: این پرسش‌ها برای این است که اکنون به برکت جمهوری اسلامی، امکانات ویژه‌ای در اختیار حوزه و دانشگاه قرار گرفته است و در حوزه علوم انسانی به مراتب باید بیشتر از اینها پیشرفت کرد.

حجت الاسلام و المسلمین لطیفی در پاسخ به سؤال انگیزه بانو امین از ترجمه کتاب طهارة الاعراق مسکویه رازی بیان داشت: مسکویه هم‌عصر ابو علی سینا بوده و طبق نظر آقا بزرگ تهرانی کتاب وی در فن حکمت عملی شبیه کتاب شفای ابوعلی سینا در فن حکمت نظری بوده است و مدت‌ها این کتاب در دانشگاه الازهر تدریس می‌شده است. وی تصریح کرد: خود بانو امین می‌نویسد که مدت زیادی بود قصد نوشتن یک دوره مباحث اخلاقی داشتم و وقتی به این کتاب برخوردیم، دیدم همه آنچه را که من می‌خواستم در این کتاب جمع شده است.

ناظر علمی تصحیح کتاب روش خوشبختی در پاسخ به سؤال مبانی علمی مشترک دو کتاب «اخلاق و راه سعادت» و «روش خوشبختی» اظهار داشت: خوشبختی در هر دو کتاب به یک معنا استفاده شده و «خوشبختی» دو رکن دارد: رکن اول آسایش بدن و صحت مزاج و رکن دوم آسایش فکر و استراحت خیال و آرامش روح. وی افزود: از نظر بانو امین، «بدبختی» نتیجه اتفاق و بخت نیست بلکه صدی نود در اثر عادات و اخلاق پلیدی است که خود کرده‌ایم؛ اگر خواهی در امور پیشرفت نمایی، راستی و درستی را شعار خود گردان و از حسد و حرص و طمع احتراز نما. توصیه این است که افراد بشر را باید طوری تربیت کرد که «فکر بلند آمیخته با شجاعت و تقوی» در اینها تولید شود.

حجت‌الاسلام و المسلمین لطیفی در ادامه به «عدالت» که فضیلت برتر از دیدگاه مسکویه و بانو امین است اشاره کرد و افزود: بانو مجتهده امین بزرگ‌ترین فضیلت مندرج در ذیل عدالت را «تقوا» می‌داند و معنای حقیقی تقوی هم توجه دائمی به حق تعالی است. متقی با تمام قوا و مشاعر در تمامی حالات و آنات رو به او دارد. بنابراین «قرب به حق تعالی» منوط به «ملکه تقوی» بوده و تقوی از «ملکه عدالت» پدید می‌آید و عدالت عبارت از تعدیل قوا و عدم انحراف از طریق عقل و شرع است. این عبارت از نظر استاد لطیفی خلاصه دو کتاب اخلاق و راه سعادت و روش خوشبختی است.

حجت‌الاسلام و المسلمین لطیفی در قسمت پایانی سخنانش «مؤلفه‌های موفقیت در زنان از دیدگاه بانو امین» را در ۵ محور، خلاصه و تبیین کرد. نخستین عامل خدادادی که مهم‌ترین مؤلفه سعادت در زن است همان «رقت قلب» است که جلیلی زن است و چشم‌گریبان به خدا نزدیک‌تر است. از امتیازات زن، عاطفه و محبت غریزی است که سررشته با خون اوست؛ قلبی که دارای محبت شد، راه را به عقل نزدیک‌تر می‌کند. مؤلفه بعدی، گذشت و بردباری و تحمل مصائب است که این صفت در زن بروز بیشتری دارد. در روانشناسی گفته می‌شود مردها تحملشان موقتی است اما تحمل مصائب در زن‌ها بیشتر است. علاوه بر آن، زن در «امور خیریه» از

مرد قوی‌تر و فعال‌تر و احساسات‌وی بیشتر است. و محور آخر، خانه‌نشینی و انزوا یکی از اسباب و طریق سیر الی‌الله و وسیله قرب به حق تعالی است. البته در ادامه خود بانو تصریح می‌کنند که: «اشتباه نشود نمی‌گوییم در خانه بنشینید و خود را از هر کمال و دانش و فضیلتی محروم کنید و با خرافات عمر خود را تلف کنید. منظور از خانه‌نشینی، جلوگیری از ولگردی و حفظ ناموس و عفت است نه نفهمی و جهالت».

در پایان حجت‌الاسلام و المسلمین لطیفی، فراز اخیر را این‌گونه جمع‌بندی کرد که: زن، اصل را باید تربیت انسان قرار دهد و این مهم در خانه انجام می‌شود، اما این نکته بدین معنا نیست که ارتباط اجتماعی نداشته باشد؛ بیعت کردن زنان با پیامبر، نمونه‌ای از مشارکت اجتماعی زنان است. این برداشت غلطی است که تصور شود شخصیت زن در رقابت با مردان است یا در تساوی با آنهاست. هر کدام از زن و مرد، شخصیت ارزشمند خود را دارند و باید طبق آن عمل کنند.

۴-۲. گزارش دومین پیش‌نشست چهارمین کنگره بین‌المللی بزرگداشت بانو مجتهده امین عنوان: «سبک زندگی معنوی، علمی و شخصی بانو مجتهده امین»

دومین پیش‌نشست چهارمین کنگره بین‌المللی بزرگداشت بانو مجتهده امین در جامعه الزهراء علیها السلام با عنوان «سبک زندگی معنوی، علمی و شخصی بانو مجتهده امین» همزمان با جلسه درس اخلاق روز یکشنبه ۱۵ مهرماه ۱۳۹۷ با حضور اساتید، طلاب و کارمندان مراکز و مدارس علمیه در تالار بیداری اسلامی برگزار شد.

در این پیش‌نشست که از سوی معاونت پژوهش و با همکاری اداره کل امور تربیتی جامعه الزهراء علیها السلام برگزار شد، سرکار خانم مرادی مسئول کانون فرهنگی بانو مجتهده امین در تهران و دبیر اجرایی همایش؛ سرکار خانم طاهری از اساتید و فعالان کانون فرهنگی بانو مجتهده امین تهران، سرکار خانم الهی‌پور نماینده رئیس محترم مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران، سرکار خانم مها قیسی از کشور لبنان و سرکار خانم رکسانا الیزابت از کشور آرژانتین به عنوان میهمانان ویژه این برنامه حضور داشتند.

بانو مجتهد سرکار حاجیه خانم صفاتی و سرکار خانم ناهید طیبی استاد جامعه الزهراء علیها السلام که سخنرانان این برنامه بودند، به تبیین سبک زندگی معنوی، علمی و شخصی بانو مجتهده امین پرداختند.

بانو مجتهده صفاتی در پاسخ به سؤال دبیر علمی جلسه سرکار خانم دکتر «خدیجه هاشمی» در مورد بررسی سبک زندگی و شخصیت ویژه بانو امین و درخشش ایشان در ابعاد مختلف، اظهار داشت: در عصری که بانوان نه تنها ظهور و بروزی از مسائل علمی نداشتند، بلکه رجال هم از مسائل علمی چندان بهره‌مند نبودند، بانو مجتهده امین از نقطه نظر علمی در اوج اقتدار علمی است و افق علمی را درمی‌نوردد. وی افزود: بانو مجتهده امین مدتی پس از تحصیلات و فراگیری علوم اسلامی و کوشش و جهد زیاد به درجه اجتهاد نائل می‌شود. نگاه بانو مجتهده امین به مسائل اسلامی در حوزه‌های مختلف معقول و منقول و در حوزه فقه و حدیث قابل توجه است و ما درخشش ایشان را در حوزه معرفتی مشاهده می‌کنیم که حاصل کارهای ایشان کتبی است که امروز برای ما به یادگار مانده است.

در ادامه این پیش‌نشست، این سؤال مطرح شد که آیا بانو مجتهده امین در مسیر معرفت توحیدی، استادی هم داشتند یا نه؟

سرکار خانم ناهید طیبی استاد جامعه الزهراء علیها السلام در پاسخ به این سؤال اظهار داشت: بانو مجتهده امین در برهه‌ای از تاریخ زندگی کردند که ویژگی‌های خاصی داشت، از جمله بستر مناسبی از نظر دینداری وجود نداشت و زنان از نظر فرهنگی و اجتماعی جایگاه مناسبی نداشتند. وی افزود: با توجه به شخصیت فردی و ارتباطات متعالی و شخصیت متعالی که بانو مجتهده امین داشت، این بانوی گرامی احیاگر فرهنگ دینی بود. در مسیر حق، عده‌ای با استاد پیش می‌روند و بسیاری از افت و خیزهای فرد با راهنمایی‌های استاد جبران می‌شود که اهمیت زیادی دارد و باعث می‌شود که انسان در دام عرفان‌های کاذب گرفتار نشود. استاد طیبی یادآور شد: معمولاً افراد استاد دارند و از محضر استاد بهره‌مند می‌شوند، اما عقل هم چراغ اولیه و استاد اولیه انسان است و درباره بانو مجتهده امین همانطور که خداوند در آیه ۲۹

سوره انفال می‌فرماید: «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا»؛ اگر کسی تقوای الهی داشته باشد، برای او فرقان ایجاد می‌شود و مهارت جدا کردن حق و باطل را کسب می‌کند و حقایق هستی را درک می‌کند، این موضوع صدق می‌کند. در ادامه سوالاتی با محورهای قابلیت جمع بین عالم و عارف بودن بانو مجتهده امین با وظایف همسرانه و مادرانه، اهمیت تکلیف محوری در تمام عرصه‌های زندگی، عناوین پژوهشی قابل طرح بر اساس دیدگاه بانو مجتهده امین مطرح کردند که اساتید محترم بدان پاسخ دادند.

استاد طیبی به مقایسه دیدگاه نظیره زین الدین و بانو مجتهده امین که هم عصر بودند، پرداخت و گفت: نظیره زین الدین در تألیفات خود، نگاه فمینیستی دارد اما نگاه بانو مجتهده امین در همه مباحث نگاه فراجنسیتی است. بانو مجتهده امین آنجا که باید مبحث زن و مرد و تفاوت زن و مرد را مطرح می‌کردند معتقد بودند که عقل یک مزیت و امتیاز برای زن و مرد است و از زن و یا نه مرد دفاع نمی‌کرد، بلکه انسان محور بود؛ زین الدین، برتری زن بر مرد را با ۱۰ دلیل اثبات می‌کند، حال آنکه بانو مجتهده امین اثبات می‌کند که زن و مرد از نظر عقلی با هم تفاوتی ندارند.

بانو مجتهده صفاتی در پاسخ به سؤال سبک زندگی شخصی بانو امین بیان داشت: وقتی انسان، بنده خداوند می‌شود و به عبودیت و بندگی می‌رسد، کارهای او هم به نتیجه می‌رسد، بانو مجتهده امین در تمام ابعاد زندگی، بندگی می‌کند و حقیقت و روح عبودیت در وجود ایشان زنده می‌شود. در روایات داریم که شبانه روز خود را تقسیم کنید، ساعتی را برای مناجات با خداوند، ساعتی را برای کار و معیشت، ساعتی را برای معاشرت و ساعتی را برای لذت‌های حلال اختصاص دهید که بانو مجتهده امین به این مسئله توجه داشت.

استاد سطح عالی حوزه علمیه خواهران ادامه داد: ویژگی مهم بانو مجتهده امین این بود که وظیفه محور و تکلیف محور بود و نسبت به توحید شناخت مناسبی پیدا کرده بود و پشت سر اولیای الهی حرکت می‌کرد. بانو مجتهده امین هم در حوزه خانواده و هم در حوزه مباحث علمی بسیار قوی عمل می‌کرد، رعایت حقوق دیگران

و رعایت حقوق شهروندی برای ایشان مهم بود، همچنین حقوق همسر و فرزندان، حق شاگرد و استاد را رعایت می‌کرد. بانو مجتهده صفاتی با بیان اینکه روح عبودیت و بندگی در بانو مجتهده امین زنده شده بود، تأکید کرد: اگر کسی رشد فکری پیدا کند، دیگر نگاه جنسیتی ندارد و بانو مجتهده امین به این اوج رسیده بود که هیچ چیزی را برای خود نمی‌دانست. بانو مجتهده امین صاحب ۹ فرزند می‌شود که ۸ تن از فرزندان ایشان از دنیا می‌رود، در عرض دو هفته دو فرزندش از دنیا رفتند، اما ایشان در جایی نقل می‌کند زمانی که سیلاب اشک از چشمانم سرازیر شد ناگهان به یاد فرمان الهی افتادم که خداوند به حضرت ابراهیم علیه السلام در آیه ۱۳۱ بقره فرمود: «إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمِ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ؛ در آن هنگام که پروردگارش به او گفت: اسلام بیاور! (و در برابر حق، تسلیم باش! او فرمان پروردگار را، از جان و دل پذیرفت)؛ و گفت: «در برابر پروردگار جهانیان، تسلیم شدم»؛ این آیه آبی روی آتش بود و سوز دل من کاملاً خوابید و احساس کردم که بسان خلیل، عاشق خدا هستم. قابلیت جمع بین عالم و عارف بودن بانو مجتهده امین با وظایف همسرانه و مادرانه از دیگر سؤالات مطرح شده در این پیش نشست بود.

سرکار خانم طیبی در این باره، عنوان کرد: همسر ایشان مرد متمولی بودند، اما سواد اندکی داشت و این بانوی بزرگوار در مقابل همسر خود کاملاً متواضع بود و کاملاً طبق دستورات اسلام با ایشان رفتار می‌کرد. استاد جامعه الزهراء علیها السلام با بیان اینکه بانو مجتهده امین در حوزه خانواده نیز وظیفه محور و تکلیف مدار بود، گفت: ما باید به این عبودیت و بندگی دست پیدا کنیم و آن در سایه اتصال به اهل بیت علیهم السلام حاصل می‌شود. ما باید قلب خود را نورانی کنیم و اگر به اهل بیت علیهم السلام وصل شدیم، خداشناس و توحیدشناس می‌شویم و بانو مجتهده امین اینگونه بودند. وی یادآور شد: بانو این دعا را بسیار می‌گفتند: «إِلٰهِي هَبْ لِي كَمَالَ الْإِنْقِطَاعِ إِلَيْكَ وَ أَنْرْ أَبْصَارَ قُلُوبِنَا بَضِيَاءَ نَظَرِهَا إِلَيْكَ، حَتَّى تَخْرِقَ أَبْصَارَ الْقُلُوبِ حُجُبَ النُّورِ، فَتَصِلَ إِلَيَّ مَعْدِنِ الْعُظْمَةِ وَ تَصِيرَ أَرْوَاحَنَا مُعَلَّقَةً بِعِزِّ قُدْسِكَ».

در پایان سرکار خانم طیبی استاد و پژوهشگر جامعه‌الزهرای^{علیها السلام} بیان داشت: یکی از عوامل افسردگی، کمبود سرمایه‌های معنوی است، همچنین اگر ظرفیت‌های معنوی انسان پایین باشد، انسان دچار افسردگی می‌شود. طیبی افزود: وقتی درباره بانو مجتهده امین تحقیق می‌کردم، مصداق کامل آیه «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا» (آیه ۳۰ سوره فصلت) بود، یعنی ظرفیت معنوی و سرمایه معنوی بانو مجتهده امین آنچنان بالا رفته بود که استقامت پیدا کرده بود. ما یک منظومه فکری، رفتاری و شخصیتی در وجود بانو مجتهده امین می‌بینیم که این منظومه در همه جا سازگاری دارد، از جمله بانو مجتهده امین در بحث معنویت و سبک زندگی معنوی، مسائل بسیار سنگین معنوی را در وجود خود حل کرده است و یا در جایگاه همسری چنان حق همسر را ادا می‌کردند که هیچ‌گاه از وظیفه همسری کوتاهی نکردند و هیچ خلأیی در زندگی ایشان وجود نداشت. بانو مجتهده امین به گونه‌ای زندگی کرد که حق همسر و حق نسل آینده را به خوبی ادا کرد، ایشان همچون شهید مطهری^{علیه السلام} درد شناس و جریان شناس در زمان خود بود. وی ادامه داد: بانو مجتهده امین، کتاب تفسیر را به صورت اجتهادی نوشته، اما از آنجا که مادر است، مادرانه تفسیر کرده و تفسیر بانو مجتهده امین بر اساس نکات تربیتی است.

۳-۴. گزارش سومین پیش نشست چهارمین کنگره بین المللی
بزرگداشت بانو مجتهده امین
عنوان «تحلیل و بررسی معاد شناسی بانو امین»

۲۴

سومین پیش نشست چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت بانو امین با عنوان «تحلیل و بررسی معادشناسی بانو امین» روز سه شنبه ۲۴ مهرماه ۱۳۹۷ در پژوهشگاه حضرت معصومه علیها السلام برگزار شد.

در این پیش نشست که حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه استاد و پژوهشگر فلسفه دین به عنوان سخنران و سرکار خانم «ترگس موحدی» به عنوان دبیر نشست حضور داشتند، به موضوع مبادی و مبانی فلسفی معاد شناسی بانو امین پرداخته شد.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر خسروپناه در این نشست به شخصیت علمی و معنوی بانو مجتهده امین اشاره کرد و با بیان اینکه بانو مجتهده امین، نادره روزگار ما بود، عنوان کرد: با مطالعه آثار بانو مجتهده امین علیها السلام، عظمت این بانوی بزرگوار و

ویرایشگاه چهارمین کنگره بانو امین در جامعه الزهراء

شخصیت فرهیخته بیشتر مشخص می‌شود. رئیس موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران بیان داشت: در کتاب «معاد یا آخرین سیر بشر» بانو امین، ۹ مقاله آمده و در مقالات نخستین به مبانی پرداخته که عمدتاً از حکمت متعالیه گرفته شده و بعد وارد برزخ و معاد شده است. موضوع مقاله اول «سیر بشر از عالم علوی به سفلی و از سفلی به علوی» است، مقالات بعدی این کتاب به ترتیب «هر دانی قائم به مافوق خودش هست»، «انسان مجموعه عالم وجود است»، «انسان در عالم برزخ»، «انسان در نشئه قیامت»، «انسان در صراط»، «انسان در میزان»، «انسان در حساب» و «انسان در بهشت و جهنم» است. سه مقاله اول بحث‌های مبنایی است، مقاله چهارم و پنجم به برزخ و معاد و مقالات ششم تا نهم به مواضع قیامت پرداخته است.

تبیین مبحث معاد توسط بانو امین با ارتباط بین حکمت متعالیه و شریعت

استاد و پژوهشگر فلسفه دین با طرح این سؤال که بانو امین با چه روشی به مبحث معاد پرداخته و نظریات خود را بیان کرده است، گفت: ایشان بین حکمت متعالیه و شریعت، گفتگویی برقرار کرده و از گفتگوی مباحث حکمت متعالیه که متأثر از مباحث عرفانی است، با شریعت و معارف الهی، به این مطالب دست یافته است؛ لذا در سراسر کتاب هم از مبانی حکمت متعالیه استفاده شده و هم آیات و روایات بیان شده است. این روش بانو امین نشان می‌دهد که فهم این آیات و روایات جز از طریق حکمت متعالیه امکان‌پذیر نیست اما اینگونه هم نیست که بانو امین کاملاً تابع ملاحظه‌ها باشد. ملاحظه‌ها از معاد جسم برزخی سخن می‌گوید، اما معاد جسم مادی را نمی‌پذیرد، به همین خاطر تفکیکی‌ها به ایشان انتقاد دارند، اما بانو مجتهده امین برای اثبات معاد جسمانی مادی هم بیاناتی دارد که شاید از حکیم زنوزی تأثیر پذیرفته است. رئیس موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران تأکید کرد: روش بانو امین در این کتاب روش گفتگوی حکمت و عرفان با وحی و شریعت الهی است و با این گفتگو به این دستاورد رسیده است.

تبیین قاعده قوس نزول و قوس صعود در کتاب «معاد» بانو امین
 حجت الاسلام والمسلمین خسروپناه با ورود به محتوای این کتاب، گفت: در سه مقاله اول به سه اصل و قاعده مهم اشاره کرده است که قاعده اول، قوس نزول و صعود است و قاعده دوم و سوم، سیر بشر از عالم علوی به عالم سفلی و از عالم سفلی به عالم علوی است.

وی بیان داشت: حقیقت ما انسان‌ها در واقع یک حقیقت روحانی است و ما از این حقیقت روحانی به عالم مادی تنزل پیدا کردیم و قوس نزول اتفاق افتاده است و ما باید در این دنیا قوس صعود را دنبال کنیم. قوس نزول ممکن است که تنزل باشد، اما این تنزل مقدمه تصاعد است و در قوس صعود، انسان به عالم روحانی نزدیک می‌شود، حیات پس از مرگ نیز تبیین قوس صعود است که ما در عرفان و فلسفه به آن توجه داریم. بانو مجتهده امین می‌گوید آیات و اخبار زیادی داریم که به رموز و اشاره و تصریح و تلویح در سقوط عالم ذر و عالم ارواح و غیر اینها پرداخته و اینکه دو هزار سال پیش از این که اجسام و ابدان آفریده شوند، ارواح ما آفریده شده است. وی در ادامه به مقاله دوم که «هر دانی قائم به مافوق خود است» اشاره کرد و اظهار داشت: در این مقاله، مبنای دوم مطرح شده که اگر ما می‌گوییم که معاد جسمانی هست، قوام آن به معاد روحانی است؛ لذا صورت برزخی انسان همواره همراه انسان است.

عالم برزخ هم با سیر تکامل همراه است / سیر قرب‌الی‌الله تمام شدنی نیست

استاد و پژوهشگر فلسفه دین افزود: در مقاله سوم با موضوع «انسان مجموعه عالم وجود است»، مبنای سوم بیان شده که می‌گوید همه عوالم در نسخه جامعی به صورت وحدت موجود است و همه اینها در انسان جمع شده است.

حجت الاسلام والمسلمین خسروپناه با بیان اینکه وقتی انسان کامل شود، خلیفه الله می‌شود، ادامه داد: مبنای سوم این است که اگر ما از قوس نزول و قوس صعود انسان سخن می‌گوییم، انسان حتماً باید از قوس نزول به سمت قوس صعود رفته و

قوس صعود را طی کند و سیر معاد برای او ضرورت دارد، زیرا انسان عالم صغیری است که کل عالم کبیر در آن جمع است، بنابراین انسان می تواند خلیفه الله، مظهر اسم الله و انسانی کامل شود. وی بیان داشت: بانو مجتهده امین در این کتاب، مبنای جامعیت انسان را بیان کرده و پس از آن وارد حیات پس از برزخ می شود، ما همین که از این دنیا رفتیم وارد حیات پس از مرگ و عالم برزخ می شویم و باید قوس صعود را در آنجا هم طی کنیم؛ چون ما انسان ها ساحت عالم ملکوت داریم، ساحت ملکوتی ما در عالم برزخ برای همه ظهور می کند، اما پس از مرگ، عالم برزخ برای همه ظهور پیدا می کند. استاد و پژوهشگر فلسفه دین اضافه کرد: عالم برزخ هم با سیر تکامل همراه است، به همین خاطر وقتی برای اموات خیراتی می دهیم به آنان می رسد؛ حتی وقتی به اهل بیت علیهم السلام صلوات می فرستیم، هم درجات اهل بیت علیهم السلام بالا می رود و هم ما به واسطه این کار نیکو، قوس صعود را طی می کنیم، زیرا سیر قرب الی الله تمام شدنی نیست.

وجود بدن مثالی در عالم برزخ

حجت الاسلام والمسلمین خسروپناه با بیان اینکه بانو مجتهده امین در این کتاب به بدن مثالی اشاره می کند، عنوان کرد: در عالم برزخ این بدن مثالی است که ظهور و بروز پیدا می کند و همان بدنی است که در عالم رویا می بینیم؛ بانو می گوید، به جز بدن مادی، بدن مثالی داریم و بعد از ما در عالم برزخ با روح همراه است. وی تصریح کرد: تصور بدن برزخی سخت است، ما به جز بدن مادی، بدن مثالی و برزخی داریم که همواره با ما هست، بانو مجتهده امین عالم برزخ را اثبات کرده است و حیات برزخی را بر اساس قاعده تکامل می پذیرد؛ ایشان می گوید که هر موجودی یک مرکز طبیعی دارد و قانون تکامل می گوید هر موجودی به سمت مرکز طبیعی خود طی می کند و مرکز طبیعی انسان، عالم علوی است.

استاد و پژوهشگر فلسفه دین گفت: در عالم برزخ سوال و جواب، ثواب و عقاب و درد روحانی و جسمانی وجود دارد، به همین خاطر در عالم برزخ، دو ملک بشیر و مبشر برای انسان مؤمن و نکیر و منکر برای انسان کافر هستند که ثواب و عقاب را

برای انسان می‌نویسند. حجت‌الاسلام والمسلمین خسروپناه به جمله‌ای از کتاب معاد بانو امین اشاره کرد که آمده: «چون روح لطیف مثالی از این بدن کثیف عنصری می‌خواهد جدا شود، با فشار جدا می‌شود و فشار جدا شدن روح از بدن است» و در ادامه اظهار داشت: از آنجا که روح لطیف است، به سختی از این بدن عنصری جدا می‌شود، اما آنان که سیر تکاملی را در این دنیا طی کردند، مرگ برای آنان راحت است و آنانکه این مسیر را طی نکردند، مرگ سختی دارند. وی تصریح کرد: هر چه حسن خلق، رفتار خدمتگزاری و بندگی انسان در این دنیا بیشتر باشد در آن عالم احاطه وجودی اش بیشتر می‌شود و حتی می‌تواند در این دنیا تصرفاتی هم داشته باشند. بانو امین می‌گوید: «عالم برزخ فوق این عالم است و این عالم در طول آن عالم است»، یعنی عالم برزخ به این عالم اشراف دارد.

شناخت معاد موقوف به شناخت مبدأ است / اگر خودشناسی

داشته باشید شک نکنید که معادشناس هم می‌شوید

حجت‌الاسلام والمسلمین خسروپناه در ادامه به مقاله پنجم بانو امین در این کتاب با موضوع «انسان در نشئه قیامت» اشاره کرد و گفت: ایشان در ابتدا توضیح می‌دهد که معاد بر اساس قانون تکامل و در ادامه قوس صعود است؛ بانو امین برای اینکه حقیقت معاد بهتر روشن شود می‌گوید خود را بشناس اگر خودشناسی داشته باشید شک نکنید که معادشناس هم می‌شوید. وی افزود: انسان کمال‌خواه است، پس معادخواه هم است؛ شناختن معاد موقوف به شناختن مبدأ است، وقتی انسان خود را شناخت کمال خواهی به حق را می‌شناسد و خدا را می‌شناسد، وقتی انسان خدا را شناخت، معاد را هم خواهد شناخت. استاد و پژوهشگر فلسفه دین با بیان اینکه کمال انسان به تمامیت او است، گفت: معاد عبارت از کمال و سیر صعودی و تکامل انسان است و بانو امین در این مقاله می‌گوید: «عالم قیامت عالم جمع و عالم وحدت است». حجت‌الاسلام والمسلمین خسروپناه یادآور شد: ما هم معاد جسمانی و هم روحانی داریم، روح ما از بین نمی‌رود و استیفا می‌شود، جسم برزخی ما هم در عالم برزخ هست و در عالم برزخ سیر تکاملی را طی می‌کند.

وی با اشاره به مقاله ششم که «انسان در صراط» است، گفت: بانو امین در این مقاله به بحث صراط پرداخته که حقیقت عمل انسان، تجسم پیدا کرده است، در مقاله هفتم به بحث میزان پرداخته که چیزی جز تجسم اعمال ما نیست البته میزان، اعمال انسان‌های کامل همانند اهل بیت علیهم‌السلام و شهدا است. استاد و پژوهشگر حوزه همچنین به مقالات هشتم و نهم که با موضوعات «انسان در حساب» و «انسان در بهشت و جهنم» است، اشاره‌گذاری کرد و در ادامه عنوان کرد: جوهر بحث ایشان، برزخ و معاد است که مبتنی بر سه مقاله اول بوده که با آیات و روایات عجیب کرده است.

بانو امین بین طینت با جسم برزخی ارتباط برقرار کرده است

حجت‌الاسلام والمسلمین خسروپناه در پاسخ به سؤال دبیر علمی نشست که آیا بانو امین در این کتاب توانسته عینیت بدن دنیوی و اخروی را پاسخ دهد، اظهار داشت: عینیت انسان به نفس و روح او و قوام انسان به صورت او است، چون هویت انسان به روح او است، بانو مجتهده امین می‌گوید هویت ما به جز روح، بدن مثالی ما هم هست، لذا طینت ما و ماده اولی عوض نشد است.

وی با بیان اینکه حقیقت انسان به صورت فلسفی او است، تصریح کرد: طینت در عالم قیامت تکامل پیدا می‌کند و با بدن مثالی و روح ما پیوند برقرار می‌کند. علمای قبل از ملاصدرا بر معاد جسمانی تأکید داشتند، اما ملاصدرا تأکید بر بدن مثالی و برزخی دارد و کنار معاد روحانی، معاد جسم برزخی را با مقدمات چندگانه بیان کرده، حال آنکه بانو امین بین طینت با جسم برزخی ارتباط برقرار کرده است.

۵. عناوین مقالات ارسالی از سوی اساتید، پژوهشگران و طلاب جامعه الزهرا علیها السلام در چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین

بانو مجتهده امین

چهارمین کنگره بین‌المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو مجتهده امین

اسامی شرکت‌کنندگان جامعه الزهرا علیها السلام در چهارمین همایش بین‌المللی بانو امین علیها السلام

ر	نام و نام خانوادگی	اسامی پژوهشگران و مقالات	عنوان مقاله
۱.	سرکار خانم ناهید طیبی	بررسی مقایسه ای نظریه زین الدین و بانو امین در مساله عقل زنان	
۲.	سرکار خانم راضیه تبریزی زاده	مباحث علوم قرآنی در تفسیر مخزن العرفان	
۳.	سرکار خانم کوثر یوسفی	بررسی تغییر نگرش‌ها و فرآیندهای درونی سازی ارزش‌ها بر پایه تفسیر مخزن العرفان	
۴.	سرکار خانم معصومه اسماعیلی	مبانی فکر فلسفی بانو امین	
۵.	سرکار خانم زکریه فلاح یخدانی	خداشناسی فطری در تفسیر مخزن العرفان	
۶.	سرکار خانم قربانی	وجود شناسی و معناشناسی اسما و صفات الهی در اندیشه بانو امین	
۷.	سرکار خانم نرگس موحدی	تحلیلی بر معاد شناسی بانو امین (باتوجه به کتاب معاد یا آخرین سیر بشر)	
۸.	سرکار خانم زهرا سادات سرکشیکیان	نقد اصول لیبرالیسم بر اساس آراء بانو امین	
۹.	سرکار خانم سیده زینب رضوانی و سرکار خانم سیده معصومه رضوانی	بررسی آیین همسر داری از نگاه بانو امین	
۱۰.	سرکار خانم معصومه بهرامی	نقد و بررسی افراط و تفریط‌های معاصر در مورد جایگاه و رسالت زن مسلمان	
۱۱.	سرکار خانم مریم زارع	راه کارهای برون رفت از موانع اشتغال زنان در دیدگاه بانو امین	
۱۲.	سرکار خانم امانی	بررسی «حی» در مخزن العرفان	
۱۳.	سرکار خانم زینب تقی لو	تفسیر روایی از دیدگاه بانو امین استاد راهنما: جناب آقای دکتر حسن صادقی	
۱۴.	سرکار خانم فاطمه سلطان محمدی	تبیین ویژگی‌های الگوی بانو امین با رویکردی بر آیات	
۱۵.	سرکار خانم زینب رضایی	زن و سلوک معنوی بانو امین	
۱۶.	سرکار خانم کبری جهانی	نقد و بررسی دیدگاه فمینیسم غرب گرایانه بر اساس نظرات بانو امین	
۱۷.	سرکار خانم فاطمه حسینی کاشانی	آسیب‌های علمی و معنوی بانوان در دیدگاه بانو امین	
۱۸.	سرکار خانم خدیجه حسین زاده	بررسی تطبیقی (قوامیت مرد بر زن) در آیه ۳۴ سوره نساء از دیدگاه بانو امین و رشید رضا	
۱۹.	سرکار خانم معصومه کاشفی	۱. نگرش موضوعی به مخزن العرفان با تکیه بر مباحث فقهی ۲. نگرش موضوعی به مخزن العرفان در رابطه با عبودیت و عبادت استاد راهنما: جناب آقای دکتر حسن صادقی	
۲۰.	سرکار خانم لیلا آقا بالا زاده	حقوق و تکالیف زن مسلمان از نگاه بانو امین	
۲۱.	سرکار خانم مرضیه باباخان و سرکار خانم آمنه عباسعلی زاده	روش شناسی پاسخ‌گویی به شبهات در مخزن العرفان	
۲۲.	سرکار خانم زهره رستمی	بررسی تطبیقی دیدگاه علامه طباطبایی و بانو امین با تکیه بر حقوق زوجین	
۲۳.	سرکار خانم ثریا شایعیدی	استاد راهنما: سرکار خانم دکتر ناهید طیبی بررسی ساز و کارهای مادران در تربیت دینی فرزندان با تأکید بر دیدگاه‌های تفسیری بانو امین استاد راهنما: سرکار خانم دکتر ناهید طیبی	

ویراستار: سیده زینب رضوانی
چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین در جامعه الزهرا علیها السلام

مفاتیح جامع الزهرا

چهارمین کنگره بین المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو مجتهده امین

ر	نام و نام خانوادگی	عنوان مقاله
۲۴.	سرکار خانم مهناز رضوی	۱. عوامل غیر معرفتی تاثیر گذار بر معرفت انسان در مخزن العرفان ۲. جاودانگی نفس با تکیه بر کتاب «معاد شناسی»
۲۵.	سرکار خانم ملیحه محمودی بیات	تحلیلی بر منازل سیر و سلوک از دیدگاه بانو امین
۲۶.	سرکار خانم نسرين انصاریان	تفسیر عرفانی تمثیلات قرآن در مخزن العرفان
۲۷.	سرکار خانم مریم مظفری	رویکرد بانو امین به مسایل جدید در مخزن العرفان
۲۸.	سرکار خانم فاطمه حیدری	مولفه های موفقیت فردی و اجتماعی بانو امین از منظر روانشناختی
۲۹.	سرکار خانم مریم جعفری	سلوک اخلاقی بانو امین
۳۰.	سرکار خانم رحیمی نژاد	چیستی و منزلت عقل در آثار بانو امین
۳۱.	سرکار خانم سبحانی	تحلیل و بررسی حقیقت میزان اعمال از دیدگاه بانو امین استاد راهنما: جناب آقای دکتر مسعود تاج آبادی
۳۲.	سرکار خانم سمانه صنعتگر	تفسیر قرآن به قرآن در تفسیر مخزن العرفان
۳۳.	سرکار خانم مریم سادات موسوی	نقش اولیای الهی در آخرت از منظر بانو امین استاد راهنما: جناب آقای دکتر حسن صادقی
۳۴.	سرکار خانم سیده مریم سید عربی	عوامل موثر در دست یابی بانو امین به مقام اجتهاد و نقل حدیث
۳۵.	سرکار خانم فزوه نوبخت	سیر و سلوک زن مسلمان بانو به دیدگاه بانو امین و مقایسه آن با دیدگاه آیت الله جوادی
۳۶.	سرکار خانم زهره دانشجو	نقد و بررسی فمینیسم غرب گرایانه بر اساس آراء بانو امین
۳۷.	سرکار خانم معصومه غانم	نقش تربیتی شفاعت در ایجاد امید به زندگی در دیدگاه بانو امین
۳۸.	سرکار خانم طاهره عبداللهی	نقد اصول لیبرالیسم بر اساس آراء بانو امین
۳۹.	سرکار خانم منیژه کاشانی	نقشه رحمانیه در بیان مراتب الیقین
۴۰.	سرکار خانم نرگس انگاشته واحد	بررسی تطبیقی روش تفسیری بانو امین و آمنه ودود باتمکزیر بر آیه ۴۳ سوره نساء
۴۱.	سرکار خانم فرزانه جعفری	جایگاه زنان و مسایل مختلف آن در مخزن العرفان
۴۲.	سرکار خانم طاهره ماهرو زاده	آیات حقوقی زنان در نگرش تفسیری بانو امین
۴۳.	سرکار خانم محدثه چنانی	سبک زندگی، اجتهاد و روایت گری بانوی ایرانی، بانو امین
۴۴.	سرکار خانم زهره ابراهیمی	نقش فرهنگی بانو امین در گسترش علوم دینی
۴۵.	سرکار خانم قنبری	۱. سیره علمی و معنوی بانو امین ۲. تالیفات بانو امین
۴۶.	سرکار خانم مینا حمزهای	سیره اخلاق اجتماعی بانو امین
۴۷.	سرکار خانم فاطمه جعفری	نقش زنان در سعادت و خوشبختی خانواده از منظر بانو امین استاد راهنما: سرکار خانم پزرگو
۴۸.	سرکار خانم عطیه کشککاران و سرکار خانم زهره عیسی خوانی	نقد و بررسی سعادت زن در حیات معنوی و اجتماعی از دیدگاه بانو امین بر پایه کتاب روش خوشبختی

۶. تعدادی از چکیده مقالات ارسالی به چهارمین کنگره بین‌المللی بانو امین از سوی اساتید، پژوهشگران و طلاب جامعه الزهراء علیها السلام

۶-۱. عنوان: بررسی مقایسه‌ای آرای بانو امین (م ۱۹۸۳) و نظیره زین الدین (م ۱۹۷۶) در مسأله عقل زنان و مردان (دیدگاه فراجنسیتی و جنسیتی)

ناهید طیبی^۱

چکیده

تفاوت میزان عقل زنان و مردان از مسائل مهم در حوزه زن پژوهی است که در منابع کهن و نوین اسلامی مورد توجه و تأمل صاحب نظران بوده و به تناسب تفسیر آیه دین یا شهادت (بقره/۲۸۲) مورد بحث قرار گرفته است. مقاله حاضر به مقایسه دیدگاه‌های نظیره زین الدین (متوفای ۱۹۷۶م/ ۱۳۹۶ق) و بانو امین (متوفای ۱۳۶۲ش/ ۱۴۰۳ق/ ۱۹۸۳م) در مسأله تفاوت عقل زنان و مردان می‌پردازد. این مقایسه از آن جهت که هر دو در اواخر قرن بیستم میلادی می‌زیسته و از زنان صاحب قلم جهان تشیع بوده و در شرایط و زمانه مشترکی در جهان اسلام اما در دو خطه حساس ایران و لبنان قلم می‌زدند، اهمیت دارد. بر اساس یافته‌های تحقیق، بانو امین در مورد میزان و تفاوت عقل زن و مرد با نگاهی فراجنسیتی و به روش خاص خویش، یعنی عدم ورود به بحث تفاوت زن و مرد در موضعی که قاعدتا باید ورود می‌یافت، قائل به تساوی مرد و زن شده و عقل را از شاخصه‌های مهم انسان، اعم از زن و مرد دانسته و هیچگونه تفکیک جنسیتی در بهره‌وری از عقل قائل نیست. وی حتی در حوزه تفاوت‌های عقل عملی و نظری نیز با وجود ارائه بحث مبسوط در مورد تعریف، ابعاد و جوانب آن در آثار متعدد خویش، برای زن و مرد

۳۲

ویژه‌نامه چهارمین کنگره بانو امین در جامعه الزهراء علیها السلام

۱. مدرس و پژوهشگر جامعه الزهراء علیها السلام، دکترای تاریخ اهل بیت،

تفاوتی قائل نیست، اما نظیره زین الدین قائل به تفکیک جنسیتی بوده و پای را فراتر نهاده نه تنها زنان را ناقص العقل ندانسته بلکه عقل آنان را کامل تر از مردان می داند و گویی در تقابل با دیدگاه غالب زمانه خویش این نظر شاد را مطرح می کند. گرچه نقدهای روشی و محتوایی به دیدگاه وی وارد است اما مقاله حاضر تنها به مقایسه دو دیدگاه بسنده می کند.

کلید واژگان؛ بانو امین، نظیره زین الدین، عقل، نقص عقل زنان، آیه دین، گواهی زنان.

۲-۶. عنوان: تحلیل و بررسی حقیقت میزان اعمال از دیدگاه بانو امین

حجت الاسلام و المسلمین مسعود تاج‌آبادی^۱

فرزانه سبحانی^۲

چکیده

یکی از مواقف قیامت میزان اعمال است و مهم‌ترین بحث در این باره حقیقت میزان اعمال است که از دیرباز در بین مفسران آرای متنوعی در آن مطرح بوده: میزان حسی و ماهیتاً از جنس میزان دنیوی؛ معنای کنایی یعنی قضاوت عادلانه؛ میزان هر عمل حق آن عمل؛ پیامبر و وصی امت میزان اعمال آن امت؛ در این نوشتار با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی نظر بانو امین پرداخته شده و با تحلیل بیانات ایشان بدست می‌آید که دو رأی را تقویت کردند: قولی که تعبیر به معنای کنایی و معنوی می‌کند و قولی که پیامبر و وصی را میزان اعمال امت می‌داند؛ می‌توان گفت هر چند وجه دومشان با قول سوم قابل جمع است و توجیه معقول وجود دارد که پیامبران و ائمه علیهم‌السلام معیار اعمال هستند ولی وجه اول ایشان یعنی کنایی و معنوی گرفتن که ادله‌ای را برای آن بیان کرده و آن را قبول دارند، با چالش جدی روبرو بوده و ادله شان قرین به توفیق نیست؛ در مقابل دیدگاه بانو امین به نظر می‌رسد با تحلیل آیات و روایات به این نتیجه می‌رسیم که قول سوم راجح و معقول است و آن اینکه میزان هر عمل حق آن عمل باشد، به این معنا که هر عملی که شرایط و فوائد لازم را داشته حق آن عمل است که خود میزان جداگانه‌ای دارد.

کلید واژگان؛ میزان اعمال، حسابرسی، حقیقت میزان، بانو امین اصفهانی

۱. مدرس تفسیر و علوم قرآن، جامعه الزهراء علیها‌السلام

www.masoodtaj@gmail.com

۲. طلبه سطح ۴ جامعه الزهراء پژوهشگرو مدرس حوزه علمیه جامعه الزهراء علیها‌السلام، نویسنده

m.f_sobhani@yahoo.com

۶-۳. عنوان: دیدگاه بانو مجتهده امین پیرامون مسأله نسخ در

قرآن

طاهره عبداللهی^۱

چکیده

نسخ از موضوعات مورد بحث در حوزه علوم قرآنی است که بانو مجتهده امین به عنوان یکی از اندیشمندان معاصر به این مقوله پرداخته است. این موضوع از مباحث چالش برانگیز بوده و آراء متنوعی را به خود اختصاص داده است. پدید آمدن آراء مختلف منکرین و مثبتین نسخ، می تواند معلول خوانش های متفاوت در این مسأله باشد. برخی دیدگاه ها در انکار نسخ موجب تاریخمندی تعدادی از آیات قرآن می شود. بانو مجتهده امین از مفاخر معاصر در مطالعات قرآنی هستند که کمتر به آثار ایشان توجه شده است. نوشتار حاضر با روش تحلیلی توصیفی و با هدف بررسی نسخ از دیدگاه مجتهده امین به عنوان بانوی مفسر شیعی و با محوریت تفسیر گرانقدر مخزن العرفان دیدگاه های ایشان را مورد دقت قرار داده و به این نتایج دست یافته که ایشان ضمن قبول امکان نسخ، دلالت آیاتی همچون آیه تبدیل (نحل: ۱۰۱-۱۰۵)، آیه ما ننسخ (بقره: ۱۰۷-۱۰۶) و آیه یمحوا الله (رعد: ۳۹) را دلیل بر جواز و وقوع نسخ در قرآن دانسته و مواردی چون آیه امتاع، عدد مقاتلین، مجازات فاحشه را بعنوان مصادیق آیات نسخ می داند.

کلید واژگان؛ نسخ، ناسخ، منسوخ، بانو امین.

۱. پژوهشگر جامعه الزهراء و دانش پژوه دکتراى تفسیر تطبیقی

۶-۴. عنوان: چیستی و منزلت عقل در آثار بانو امین

نادره رحیمی نژاد قره آغاج^۱

چکیده

یکی از بحث‌های اساسی در باب معرفت، بحث چیستی و منزلت عقل است. این بحث در آثار بانو مجتهده امین به ویژه در تفسیر مخزن العرفان و اربعین الهاشمیه به طور مبسوط پرداخته شده است. نوشتار حاضر به بررسی این مسأله در آثار بانو امین پرداخته که ماهیت عقل چیست و از چه منزلت و جایگاهی برخوردار است؟ در این راستا به شیوه تحلیلی - کتابخانه‌ای بحث مذکور مورد مطالعه و مذاقه قرار گرفت و روشن شد که از نظر آن مرحومه، عقل موجودی بسیط و جوهری نورانی از عالم ملکوت بوده و با این که جوهر و مستقل در وجود است، جایز است موجودی مادی و حادث باشد. عقل از دیدگاه مؤلف، بزرگترین فیض سبحانی و فیوضات ربانی و مایه شرافت انسان بوده و راهی برای معرفت مبدأ هستی و شناخت نفس است. عقل قوه تمیز معارف حق از باطل (عقل نظری) و عمل خیر از شر (عقل عملی) بوده و اولیاء از طریق عقل و فکر رو به کمال انسانیت نهاده اند.

کلید واژگان؛ بانو امین، عقل، چیستی عقل، منزلت عقل

۱. دانش پژوه سطح ۴ جامعه الزهراء (ع) - رشته تفسیر تطبیقی

۶-۵. عبودیت و عبادت در تفسیر مخزن العرفان

معصومه کاشفی زاده^۱

حسن صادقی^۲

چکیده

«عبودیت» و «عبادت» از مباحث مهمی است که در مسیر رسیدن به کمال و قرب الهی مورد نیاز بشر بوده، و قرآن کریم، منبع مهم برای فهم درست از آن دو است، که در آن، هدف از خلقت و مسیر رسیدن به صراط مستقیم را عبادت معرفی کرده است. مقاله حاضر در صدد بر آمد با تمرکز در تفسیر «مخزن العرفان در تفسیر قرآن» مباحثی از آن دو عنوان را ارائه دهد. هدف از پژوهش، دستیابی به نظریه بانو امین در زمینه عبودیت و عبادت، به روش توصیفی است. برخی موضوعات مطرح در این خصوص عبارت است از: معنا، حقیقت و مقام عبودیت؛ مراتب عبودیت، انحصار معبودیت؛ طریق عبودیت و عبادت؛ و آثار عبادت. کلید واژگان؛ عبودیت، عبادت، مخزن العرفان، بانو امین.

۱. دانش آموخته سطح چهار تفسیر، رشته تفسیر تطبیقی، جامعه الزهراء

haramm@chmail.ir

۲. مدرس سطوح عالی حوزه علمیه قم و استاد جامعه الزهراء

sadeghi114@chmail.ir

۶-۶. عنوان: بررسی تطبیقی دیدگاه علامه طباطبایی و بانوامین با تکیه بر حقوق زوجین

ناهید طیبی^۱

زهره رستمی^۲

چکیده

اسلام برای تحکیم روابط در خانواده، برای هر یک از زوجین حقوقی در نظر گرفته است، از این رو آشنایی با حقوق متقابل هریک از زوجین، ضروری به نظر می‌رسد. از سویی با توجه به اینکه علامه طباطبایی و بانوامین دو مفسر بزرگ و تاثیرگذار در عصر حاضر هستند، بررسی دیدگاههای آنها در این مورد حائز اهمیت بوده و می‌تواند راهگشای بسیاری از اختلافات در این خصوص باشد. به همین دلیل این پژوهش بر اساس آرای این دو مفسر فقید و با هدف تبیین حقوق مشترک و مختص زوجین با روش تحلیلی-توصیفی نگاشته شده است. هم‌چنین گردآوری داده‌ها در این پژوهش به روش کتابخانه‌ای انجام شده است. این دو مفسر فرزانه در خصوص حقوق مشترک و مختص زوجین نظرات مشابه داشته و در خصوص حقوق مشترک به مواردی همچون همکاری، تربیت فرزندان، رازداری، عفو و گذشت و در خصوص حقوق اختصاصی مردان به پذیرش مدیریت مرد، اطاعت زن از مرد، وفاداری و حفظ اموال شوهر و هم‌چنین در خصوص حقوق اختصاصی زنان به مساله نفقه، مهریه و حسن‌معاشرت اشاره نموده‌اند؛ اما وجه تمایز این دو مفسر در مساله حقوق زوجین به لحاظ ساختار، روش تفسیری و رویکرد است. به این نحو که علامه در تبیین مباحث کلی نگر بوده و از روش قرآن به قرآن استفاده نموده، در حالی که

۱. دکترای تاریخ اهل بیت علیهم‌السلام از جامعه المصطفی، مدرس و پژوهشگر جامعه الزهرا علیها‌السلام
tayyebi110@yahoo.com.

۲. دانش پژوه سطح چهارم جامعه الزهرا علیها‌السلام و مدرس حوزه و دانشگاه،
z.rostami1278@gmail.com.

نگاه بانوامین به مباحث جزئی‌تر و با روش ترکیبی بوده، هم‌چنین در تفسیر علامه رویکرد فلسفی غلبه داشته، ولی در تفسیر بانوامین رویکرد اجتماعی و تربیتی و عرفانی مشهودتر بوده و اهتمام مفسّر در تربیت نفس انسانی و دور کردن آن از مادیات و نزدیک کردن به ذات حق تعالی است.

کلید واژگان؛ حقوق زوجین، حقوق مشترک، حقوق مختص، علامه طباطبایی، بانوامین.

۶۷. عنوان: تحلیل و ارزیابی مسئله «قومیت مردان» ذیل آیهی

۳۴ نساء در تفاسیر مخزن العرفان و المنار

۱ خدیجه حسین زاده

۲ حسن صادقی

۳ سیداحمد موسوی باردئی

چکیده

مسئله‌ی «قومیت مردان» یکی از مباحث مهم در زمینه‌ی تفاوت احکام اجتماعی زن و مرد است که مفسران با توجه به آیات قرآن از جمله آیه‌ی «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ» (نساء/۳۴) به نظریه‌پردازی در این زمینه پرداخته‌اند. از بین تفاسیر فریقین، دو تفسیر مخزن العرفان و المنار با رویکردی همه‌جانبه و علمی این مسئله را بررسی کرده‌اند که تحلیل نظریه‌ی آنان می‌تواند پاسخ‌گوی بسیاری از شبهات باشد؛ بنابراین مقاله‌ی حاضر با روش تحلیلی و انتقادی به تحلیل دیدگاه این دو مفسر پرداخته است. از مطالعه‌ی دیدگاه این دو مفسر به دست می‌آید که هر دو قومیت به معنای ولایت مرد بر زن را می‌پذیرند؛ البته از نظر آن‌ها زن و مرد ضمن دارا بودن ارزش‌های واقعی یکسان به دلیل کارکردهای اجتماعی متفاوت دارای تفاوت‌های تکوینی بسیاری هستند؛ از این رو احکام اجتماعی مختلفی برای آن‌ها جعل شده که قومیت یکی از آن‌ها است. اما اختلاف نظرشان در این است که رشیدرضا قومیت را در حیطه‌ی خانواده و شامل تمام اوامر و نواهی شوهر و بانو امین

۴۰

ویرایش نهایی: چهارمین کنگره بانو امین در جامعه الزهراء

۱. طلبة سطح ۴ رشته‌ی تفسیر تطبیقی جامعه‌الزهراء علیهم‌السلام و پژوهشگر و مدرس جامعه الزهراء علیها‌السلام. (نویسنده مسئول)
Hosinzadeh110@gmail.com

۲. مدرس سطوح عالی حوزه علمیه قم و استاد جامعه‌الزهراء علیها‌السلام.
Sadegi114@gmail.com

۳. عضو هیئت علمی و استاد بار گروه معارف موسسه آموزش عالی فخرآزای و مدرس حوزه علمیه قم
Musavi6290@gmail.com

آن منحصر در مسئله استمتاع می‌داند؛ هم‌چنین حیطة‌ی قیومیت را به مسائل کلان جامعه نیز گسترش می‌دهد؛ به نظر می‌رسد با توجه به اصل عدم ولایت مرد بر زن و در نظرگرفتن قرائن داخلی و خارجی آیه، فراتر دانستن قیومیت از امور خانوادگی محل تامل است.

کلید واژگان؛ آیه‌ی قوامون، معنای قیومیت، حیطة قوامیت، مخزن العرفان، المنار.

۶۸. تفسیر عرفانی تمثیلات قرآن در مخزن العرفان

نسرین انصاریان^۱

چکیده

«نصرت بیگم امین» یکی از بانوانی است که در قرن اخیر قدم در عرصه علوم اسلامی نهاده و آثاری ارزشمند از جمله «مخزن العرفان در تفسیر قرآن» را از خود به جا گذاشته که در آن به تفسیر عرفانی آیات از جمله تمثیلات قرآن پرداخته؛ این نوشته به دنبال بیان دیدگاه‌های ایشان در زمینه تمثیلات قرآن بود، اهمیت بحث این است که در تمثیلات، معنای ظاهری مراد نیست و از آنجائی که قرآن کتاب آسمانی است پی بردن به معنای باطنی تمثیلات قرآن در دست یابی به نکات کلیدی معارف قرآن بسیار راهگشا است؛ این پژوهش با بهره‌مندی از روش تحلیلی و با پردازش توصیفی به بررسی نظرات بانو امین در برخی تمثیلات قرآن پرداخت و از تفاسیر عرفانی دیگر به عنوان شاهد یا تأکید نظر ایشان استفاد شد. دست‌آورد پژوهش این شد که در تمثیلات قرآن که مربوط به صفات خدا، ایمان، مقایسه مؤمن و کافر یا اعمال و سرنوشت کفار در قیامت است بانو امین در کتاب تفسیری خود معنی باطنی آیات را بی توجهی به امور مادی دنیوی و توجه به معرفت الهی، شهود قلبی و مجاهده با نفس برای دستیابی به رضایت الهی و بهره‌مندی از معنویات و تلذذ روحی دانسته است.

واژگان کلیدی: تمثیلات قرآن، عرفان، صفات خدا، ایمان، شهود قلبی.

۱. مدرس و طلبه سطح ۴ رشته تفسیر تطبیقی جامعه الزهراء علیه السلام، پست الکترونیکی:

۹-۶. عنوان: روش شناسی پاسخ گویی به شبهات در

مخزن العرفان

مرضیه باباخان^۱

آمنه عباسعلی زاده^۲

چکیده

شبهات وارد به دین از گونه های مختلفی شکل گرفته است. عالمان دینی در طول تاریخ سعی در پاسخ گویی به شبهات با روش های مختلف داشته اند. آشنایی با روش شناسی پاسخ گویی کمک می کند که در مواجهه با انواع شبهات از اصول و مبانی نظام مند بهره برد. تفسیر مخزن العرفان به عنوان کتاب تفسیری معاصر از جمله کتبی است که روش های مختلفی را در پاسخ گویی به شبهات بکار برده است. این روشها مبتنی بر نظام و الگوی خاص و قابل کشف و استخراج است. روش تحقیق در این نوشته کتابخانه‌ایی و توصیفی - تحلیلی می‌باشد. روش شناسی پاسخ گویی به شبهات در تفسیر مخزن العرفان را می توان در روش های اقناع مخاطب، اهتمام به هدایت، استحکام و اتقان در عین ساده و روان بودن پاسخ ها و محوریت دلیل و برهان دسته بندی نمود.

کلید واژگان؛ روش شناسی، شبهات، پاسخ‌گویی، مخزن العرفان

۴۳

روزنامه چهارمین کنگره باقر العلوم در جامعه الزهراء

۱. دانش آموخته سطح سه جامعه الزهراء (ع) - دانشجوی دکتری معارف اسلامی دانشگاه

باقر العلوم (ع)

۲. طلبة سطح سه جامعه الزهراء (ع) - دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات اسلامی به زبان

انگلیسی جامعه المصطفی

۱۰۶. عنوان: بررسی ساز و کارهای مادران در تربیت دینی فرزندان با تأکید بر دیدگاه‌های تفسیری بانو امین

ناهد طیبی^۱

ثریا شاعیدی^۲

چکیده

در تعلیم اسلام، مادر به عنوان معمار تربیت نسل های آینده، نقش چشمگیری در تربیت و شکل گیری ساختار شخصیتی فرزند دارد. تربیت دینی مهارت و وظیفه ای است که موجب پروراندن روح کودک و تفهیم معارف دینی به او توسط مادر می شود. هدف از این پژوهش، تأثیر پایا و سازنده مادر در تربیت دینی فرزندان است که با روش توصیفی - تحلیلی و اسنادی و نیز با استفاده از دیدگاه های بانو امین بررسی شده است. از آن جهت که باز پژوهی و کنکاش در آثار مفسران و صاحب نظران علوم دین یکی از راهبردهای آشنایی با مباحث تربیت در اسلام و کاربردی کردن مؤلفه های آن است ضرورت پرداختن به این موضوع در آثار نوشتاری ایشان را دو چندان می نماید. بر اساس پژوهش حاضر در اندیشه ایشان بر تلفیق جنبه های نظری(گفتاری) و عملی(کرداری) در عرصه تربیت تأکید شده است. بانو امین ساز و کارهای تربیت را در سه مرحله قبل از تولد مانند انتخاب همسر شایسته، توجه به آموزه های دین هنگام انعقاد نطفه و رعایت الزامات دوران بارداری، دوران شیر دهی، مانند تغذیه مادر از راه حلال، تقوا و پاک سازی فکر و روان او و دوران کودکی مانند آشنا ساختن فرزند با رفتارهای عبادی و اخلاقی و سوق دادن او به فراگیری علوم طبیعی برای نیل به سعادت و کمال انسانی تنظیم کرده است.

کلید واژگان؛ مادر، بانو امین، تربیت دینی، فرزند و تفسیر مخزن العرفان

۱. مدرس و پژوهشگر جامعه الزهراء ع، دکترای تاریخ اهل بیت، مدرسه عالی بنت الهدی،
Tayyebi110@yahoo.com

۲. دانش پژوه سطح ۳ جامعه الزهراء ع رشته تفسیر و علوم قرآن.

۶-۱۱. عنوان: وجود شناسی و معنا شناسی اسما و صفات الهی در

نگاه بانو امین

اکرم قربانی قمی^۱

چکیده

شناخت اسما و صفات الهی که از کهن ترین و مهم ترین مباحث خداشناسی است، طریقی برای رسیدن به معرفت خداوند و همواره مورد اهتمام ویژه اندیشمندان بوده است. عالمان مسلمان بنا بر مبانی فکری خویش، در تفسیر اسما و صفات الهی و نیز تبیین رابطه اسما و صفات خداوند با ذات الهی رویکردها و آراء مختلف و گاه متناقض ارائه داده‌اند. در رابطه ذات و صفات نظریات عینیت ذات و صفات، زیادت صفات بر ذات الهی و نیابت ذات از صفات از جمله عمده دیدگاه‌ها است. در این نوشتار با روش کتابخانه‌ای آثار و تالیفات بانو امین بررسی و نظر ایشان در این موضوع توصیف و تحلیل شده است. در اندیشه بانو امین، ذات خدای متعال دارای صفات کمالی است. وی با توجه به تفاوت امتیازات واجب الوجود و ممکن الوجود، اثبات صفات ثبوتی و سلبی حق تعالی را بی نیاز از دلیل می‌داند. در اندیشه وی اسما و صفات حق اگرچه در مفهوم متعددند اما در مصداق و حقیقت یکی و عین ذات مطلقه الهی هستند. عالم مخلوقات، آیینی حق و یگانه راه شناخت خدا و صفاتش می‌باشد.

کلید واژگان؛ وجودشناسی، معناشناسی، صفات الهی، بانو امین.

۱. طلبه سطح ۳ فلسفه اسلامی جامعه الزهرا^ع، دانشجوی دکتری کلام امامیه پردیس

فارابی دانشگاه تهران.

۱۲-۶. عنوان: نقد اصول لیبرالیسم بر اساس آراء بانو امین

زهرا سادات سرکشیکیان^۱

چکیده

مکتب یا جنبش لیبرالیسم (Liberalism)، که دین را مخالف با پیشرفت، علم گرایی، قانون مداری و آزادی معرفی می کند، به مجموعه اصول و روش هایی گفته میشود که عمده ترین هدف آن، فراهم آوردن آزادی هرچه بیشتر برای فرد است، از جمله اصل برابری، فردگرایی و آزادی. این مکتب در دوران کنونی در بسیاری از جوامع، خصوصا کشورهای اسلامی طرفداران زیادی پیدا کرده، و به دلیل اصول افراطی اش موجب افزایش بسیاری از مشکلات و ناهنجاری های اجتماعی، از جمله محدود شدن روابط خویشاوندان، کاهش ازدواج، بزهکاری و ... گردیده. بانوی مجتهده ایرانی، بانو امین آرائی را مطرح فرموده اند که بواسطه بررسی و تحلیل این آراء می توان اصول لیبرالیسم را نقد نمود، از جمله: آزادی دارای چهارچوب خاص است، زن و مرد در حقوق مساوی و در طبیعت متفاوتند، محور جهان خداوند است، اهمیت خانواده و... . در نتیجه در این پژوهش به نقد اصول لیبرالیسم بر اساس آراء بانو امین می پردازیم، تا افراد جامعه با معنای حقیقی آزادی آشنا گردند، و این امر زمینه ای برای ایجاد تعادل، آرامش و سعادت حقیقی افراد جامعه و گردد.

کلید واژگان؛ لیبرالیسم، فردگرایی، بانوامین

۱. پژوهشگر پژوهشکده علوم و معارف اسلامی جامعه الزهراء

۱۳-۶. عنوان: مولفه‌های موفقیت فردی و اجتماعی بانو امین از منظر روانشناختی

فاطمه حیدری^۱

چکیده

معرفی جایگاه واقعی زن مسلمان در جامعه اسلامی، همواره از مسایل مورد توجه در قرآن کریم و سیره معصومین علیهم‌السلام بوده است تا زن مسلمان بتواند با شناخت الگوهای معرفی شده و با استفاده از ظرفیت‌های خود، به موفقیت دست یابد. بانو مجتهده امین از زنانی است که با الگوگیری صحیح در زندگی، توانست بارفع محدودیت‌های خود، علاوه بر مسولیت همسر داری، در زندگی علمی و عملی نیز به موفقیت دست یابد. موفقیت‌های بانوی ایرانی نه تنها در نگارش آثار کم نظیر در زمینه‌های عرفان و تفسیر و... بلکه در تربیت شاگردان برجسته و جریان سازی در جامعه نهفته بود. این موفقیت را باید در عوامل گوناگون فردی چون، شور و شوق، تفکر و تربیت نفس، آرامش، استقامت در ارمان‌ها و تعقل و امیدواری و عوامل اجتماعی چون اساتید، زمینه‌های خانوادگی و وضعیت زمانه بانو جستجو کرد.

مقاله حاضر باروش توصیفی بر آن است تا با مرور زندگی بانو نصرت امین، به عنوان یکی از شخصیت‌های جهان اسلام، به بررسی مولفه‌های موفقیت بانوی ایرانی از جنبه روانشناختی بپردازد. نگاه علمی به زندگی و حیات فردی بانو امین می‌تواند علاوه بر معرفی زندگی بانوی ایرانی، الگوی صحیح و شخصیت واقعی زن مسلمان را ترسیم نماید و راهکار عملی جهت یافتن خلاقیت از محدودیت ارایه نماید تا در این رهگذر مدل صحیح موفقیت اسلامی - ایرانی ترسیم شود.

کلید واژگان؛ موفقیت فردی، موفقیت اجتماعی، بانو امین

۶-۱۴. عنوان: تحلیلی بر معاد شناسی بانو امین (با توجه به کتاب معاد یا آخرین سیر بشر)

نرگس موحدی^۱

چکیده:

معاد یکی از موضوعات کلامی است. در رابطه با معاد پرسش‌های متعددی مطرح شده است؛ از جمله «چگونگی رخداد معاد»، «امکان اثبات عقلانی معاد جسمانی»، «کیفیت معاد جسمانی و روحانی»، «عینیت بدن محشور با بدن دنیوی» و «چگونگی بازسازی بدن دنیوی در قیامت». حکما و متکلمان در طول تاریخ در صد پاسخ به این پرسش‌ها برآمده‌اند. هدف این پژوهش که با رویکردی توصیفی-تحلیلی سامان یافته، بعد از تبیین مختصر اهم دیدگاه‌ها در این زمینه، تبیین و تحلیل دیدگاه بانو مجتهده امین درباره هر یک از این پرسش‌هاست. یافته‌های این تحقیق درباره نظرات بانو امین به این شرح است: بانو امین ضمن رد معاد روحانی، به معاد جسمانی و روحانی معتقد است و اثبات عقلانی اصل «معاد جسمانی و روحانی» را ممکن می‌داند و معتقد است: «در قیامت، روح انسانی دقیقاً به همان بدنی تعلق می‌گیرد که در دنیا با آن زندگی نموده است» و نفس در هنگام مرگ، با بدن مثالی وارد عالم برزخ می‌شود و در هنگامه برپایی قیامت، نفس به عنوان صورت، به «ماده المواد و هیولا یا قوه صرف» تعلق می‌گیرد.

واژگان کلیدی: معاد جسمانی و روحانی، قاعده تکامل، بدن اخروی، بانو امین

۱. نویسنده: نرگس موحدی؛ دکتری فلسفه و کلام اسلامی و کادر علمی پژوهشگاه
جامعه الزهراء

۱۵-۶. عنوان: بررسی فرآیند درونی سازی ارزش ها با تاکید به تفسیر مخزن العرفان

کوثر یوسفی نجف آبادی^۱

چکیده:

بحث از ارزش ها و کم و کیف آن از مطالب اساسی تربیت است. از آنجا که قرآن داعی تربیت انسان و جامعه را دارد مسئله آن است که قرآن چه روشی را برای تغییر و یا حذف ارزشهای جاهلی و تبدیل آن به ارزشهای والای اسلامی به کار بسته است و از آن پس برای درونی سازی این ارزشها چه راهکارهایی را در پیش گرفته تا آن را تبدیل به ملکه ی درون هر فرد کند. آیات مرتبط با این بحث در کنار توضیح مفسران، ما را در دستیابی به یک مدل کمک می کند. در نتیجه هدف پژوهش حاضر که با رویکرد تربیتی و روش توصیفی - تحلیلی انجام می شود، یافتن چگونگی روش قرآن در نهادینه سازی ارزشها در آدمی با توجه به تفسیر مخزن العرفان است. دستاورد عنایت به آیات و تجمیع نظرات بانو امین در تفسیر، گویای آن است که قرآن با تعبیر در باور و نگرش و ایجاد هیجان مثبت، آدمی را بر می انگیزاند تا یک فعل ارزشی مثبت را انجام دهد و سپس با روشهایی همچون وعده پاداش، تنبیه، بیان الگو و تکرار مطلب و... سعی دارد که این ارزشها را در نهاد آدمی درونی سازی کند.

کلید واژه: ارزش، درونی سازی، تغییر نگرش، مخزن العرفان

۱. پژوهشگر پژوهشکده علوم و معارف اسلامی (جامعه الزهرا)، سطح ۳ تعلیم و تربیت اسلامی جامعه الزهراء، کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

۷. تنظیم و ساماندهی مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه بانو امین

برای مقاله و پایان نامه

یکی دیگر از فعالیت‌های معاونت پژوهش جامعه الزهراء علیها السلام، تنظیم و ساماندهی مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه بانو امین برای مقاله و پایان نامه بود که با هدف ظرفیت‌سنجی و ظرفیت‌سازی عناوین و موضوعات مرتبط با آثار بانو امین برای ورود علمی پژوهشی طلاب در اندیشه‌های علمی بانو امین انجام شد. این برنامه از طریق مصاحبه علمی و ارسال سؤالات مکتوب برای اساتید محترم پیگیری شد. متن نامه ارسالی برای اساتید محترم به شرح زیر است:

باسمه تعالی

استاد گرامی، حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای..... /استاد گرامی، سرکار خانم دکتر.....
با سلام و احترام

به استحضار می‌رساند کنگره بین‌المللی بزرگداشت مقام علمی و معنوی بانو مجتهده امین از سوی کانون فرهنگی بانو امین با مشارکت جامعه الزهراء علیها السلام و نهادهای علمی دیگر در پاییز ۱۳۹۷ برگزار خواهد شد. در همین راستا طرح «ظرفیت‌سنجی پژوهشی در حوزه آثار تفسیری و غیر تفسیری بانو امین اصفهانی و همچنین در حوزه اندیشه‌ها و دیدگاه‌های علمی ایشان» از سوی معاونت پژوهشی جامعه الزهراء علیها السلام در حال انجام است. از اهداف مهم این طرح، ظرفیت‌سنجی پژوهش‌های مربوط به بانو امین اصفهانی در زمینه‌های مختلف تفسیر، علوم قرآنی، کلام، فلسفه، خانواده، مطالعات زنان، علوم تربیتی، فقه و... و همچنین تناسب هرچه بیشتر پژوهش‌ها با نیازهای واقعی جامعه و برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی صحیح پژوهشی است.

به منظور دستیابی به این مهم، از برخی اساتید و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی مصاحبه به عمل می‌آید. با عنایت به اشراف حضرت‌عالی در هر کدام از این زمینه‌ها، مستدعی است زمانی را جهت مصاحبه تعیین فرمایید.

در ضمن سؤالات مصاحبه در فرم پیوست تقدیمتان می‌گردد. در صورت عدم امکان مصاحبه حضوری و صلاحدید شما، پاسخ مکتوب جناب‌عالی نیز قابل بهره‌برداری است.

قابل توجه است نظرات ارزشمند شما در هدایت پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی سطح ۳ و سطح ۴ و نگارش مقالات علمی در سطوح تخصصی، ترویجی و پژوهشی، در قسمت‌های مختلف آموزشی و پژوهشی جامعه‌الزهرات^{علیها السلام} مورد استفاده قرار خواهد گرفت. (فرم مربوطه به پیوست تقدیم می‌شود)

از مساعدت جناب‌عالی در جهت دستیابی به اهداف مورد نظر این ظرفیت‌سنجی سپاس‌گزاریم.

معاونت پژوهش جامعه‌الزهرات^{علیها السلام}

همچنین سؤالات مصاحبه و پاسخ برخی اساتید گرانقدر به شرح ذیل است:

فرهیخته محترم

امید است با مساعدت جناب‌عالی از طریق این ظرفیت‌سنجی پژوهشی، به فرآیند شناسایی نیازهای پژوهشی بالقوه و تعیین اولویت در بین پروژه‌های تحقیقاتی به تفکیک قابلیت پژوهش در پایان‌نامه‌های سطح سه و چهار و مقالات سطح تخصصی، ترویجی و پژوهشی دست یابیم تا از این رهگذر در صورت امکان، ظرفیت‌سازی برای تدوین پایان‌نامه‌ها و مقالات علمی در موضوع آثار و اندیشه‌های بانو مجتهده امین فراهم شود.

۷-۱. پاسخ های استاد محترم سرکار خانم حاجیه خانم صفاتی

(مدیر محترم موسسه آموزش عالی اجتهاد)

● موضوع «عرفان عملی بانو امین» در موضوعات جزئی تر مثل: عبادت، مردم‌داری، هستی‌شناسی ایشان و ارتباط با عالم هستی، و مهم تر از همه توحید ایشان که شاه کلید است و در ابعاد پژوهشی قابل بررسی است.

● تاکید و یادآوری موضوعاتی چون اخلاص چهل روزه برای خدا و به دنبال آن جوشش حکمت درونی، کلید معرفت در توحید است. از این رو بررسی سبک زندگی بانو امین و پژوهش پیرامون ویژگی‌های ذکر شده ذیل «توحید محوری» بانو پیشنهاد می‌شود.

● بسط نگاه توحیدی حتی در دوره‌های خاص زندگی یک بانو؛ مثل بارداری و زایمان مادر. در هنگام زایمان در اوج ناتوانی و درد، خداوند مادر را توانمند می‌کند تا موجودی را متولد کند. پس پرداختن به موضوع «نگاه توحیدی مادر به تولد فرزند» هم‌قابلیت پژوهش برای سبک زندگی بانوان را دارد. «نگرش توحیدی در روابط همسران» هم‌قابلیت بررسی دارد. نگرش توحیدی در مسائل خانوادگی و برای خدا کار کردن بسیار مهم است.

● «نگاه توحیدی بانو امین» در همه کتب ایشان موجود است و باید همه منابع را جستجو کنید؛ اما در کتاب سیر و سلوک و ذیل مبحث هفت منزل ایشان و همچنین کتاب تفسیر ایشان، مطالب بیشتری قابل استفاده است.

۷-۲. پاسخ های استاد محترم جناب حجة الاسلام و المسلمین دکتر خسروپناه (مدیر محترم موسسه حکمت و فلسفه)

- نخستین کار این است که آثار بانو امین تصحیح و چاپ مجدد شود.
- گام دوم در این مسیر این است که منظومه فکری بانو امین باید نگاشته شود؛ زیرا بانو امین شخصیتی جامع است که در عرصه های مختلف ورود پیدا کرده و تألیفات مختلف در زمینه های فلسفه، فقه، اصول، حکمت و تفسیر علوم قرآن از ایشان به یادگار مانده است.
- منظومه و نظام بینشی، کنشی و منشی آثار بانو امین باید تدوین شود و قابلیت کار پژوهشی را داراست.
- تحقیقات مسئله ای باید مورد توجه قرار گیرد، به عنوان مثال می توان روش شناسی معرفت دینی بانو امین را مورد پژوهش قرار داد و یا طلاب و پژوهشگران، معادشناسی بانو امین را با معادشناسی دیگر علما و متکلمین مقایسه کنند.

۳-۷. پاسخ های استاد محترم سرکار خانم ناهید طیبی (استاد و پژوهشگر جامعه الزهراء علیها السلام)

سوالات مصاحبه:

۱. چه مسائل و موضوعات پژوهشی در حیطه اندیشه های علمی بانو مجتهده امین و زمینه تخصصی جنابعالی قابل پیشنهاد است؟
اندیشه های بانو را با توجه به ارجاعات در کتاب تفسیری ایشان می توان به سه بخش اندیشه های عرفانی و فلسفی و کلامی پی گرفت اما رویکرد وی غالباً تربیتی و اخلاقی است. مقایسه اندیشه های عرفانی ایشان با عرفای مطرح هم عصر وی و مقایسه اندیشه فلسفی او با فیلسوفان معاصر او همچنین مبانی عرفانی و فلسفی ایشان زمینه تحقیق را دارد.

۲. در صورت قابلیت طرح مسائل و موضوعات پژوهشی جدید در آثار بانو امین، عناوین پیشنهادی جنابعالی چیست؟

- جایگاه شناسی عقل در دیدگاه بانو امین - خانواده در نگرش بانو امین با تأکید بر کتاب روش خوشبختی- مدیریت زمان در سیره بانو امین- راهکارهای مدیریت فرهنگی از دیدگاه بانو امین- سقیفه و غدیر در آثار بانو امین- جنسیت گرایی از منظر بانو امین

۳. از بعد نظری و کاربردی چه عناوین پژوهشی را در زمینه تفسیری، علوم قرآنی، اعتقادی، تربیتی، اخلاقی، عرفانی، فقهی و ... با توجه به دیدگاه های علمی ایشان، قابل طرح می دانید؟

گرچه این موارد هیچکدام تخصص من نیست و فقط بخش تاریخی را می توانم متذکر شوم، اما مواردی به ذهن می رسد؛ مانند «نمادهای هستی شناسی در تفسیر بانو امین» یا «مباحث معرفت شناسی در تفسیر»، «آرای فلسفی بانو نیز گرایش عرفانی وی». «حقوق والدین و حقوق کودک» و در بخش تاریخی «اشارات بانو به سیره نبوی و کاربست آن در اثبات اندیشه شیعی»، «جایگاه شناسی تاریخ اهل بیت علیهم السلام در آثار بانو» را می توان اشاره کرد.

پژوهشگران می‌توانند تحقیق‌های تطبیقی داشته باشند، به عنوان مثال «حق همسر از دیدگاه بانو مجتهده امین و دیدگاه علامه طباطبایی» و یا دیگر علمای هم عصر ایشان را مقایسه کنند.

بانو مجتهده امین، کتاب تفسیر را به صورت اجتهادی نوشته، اما از آنجا که مادر است، مادرانه تفسیر کرده و تفسیر بانو مجتهده امین بر اساس نکات تربیتی است؛ نکات تفسیری بانو مجتهده امین می‌تواند موضوع پژوهش باشد.

۴. از بعد عملی چه عناوین پژوهشی را مرتبط با سبک زندگی ایشان برای جامعه علمی و عموم زنان، موثر و کاربردی می‌دانید؟

مدیریت فرهنگی، استفاده از ظرفیت‌های انسانی و علمی زمانه بانو امین (نگارش کتاب، سخنرانی، تأسیس مدارس دینی) و شکستن کلیشه‌ها در زندگی ایشان قابل ذکر است.

۵. در رصد و آنالیز مجموعه آثار ایشان، چه نقاط قوت و چه نقاط ضعفی در زمینه روش‌شناسی و نظرات علمی ایشان قابل تامل است؟ آیا پرداختن به آن در قالب یک اثر علمی، قابلیت پیشنهاد دارد؟

در تفسیر قرآن با توجه به سنخ و تبار آیات، از انواع روش‌های تفسیری بهره می‌برد و به یک روش بسنده نمی‌کند. ممکن است متهم به عدم تمرکز در روشی خاص و غیر روشمندی شود ولی به نظرم ترکیب روش‌ها در موضع خاص، خود روشی قابل ارزش است.

بانو در مقدمه کتاب «مخزن‌اللتالی فی مناقب مولی الموالی» علت نگارش کتاب را نذر و عهده می‌داند که برای شفای خویش در نجف کرده است و این فرهنگ نذر نگارش کتاب به نظرم جای بحث و پردازش دارد. نیز سبک جالبی که در نگارش تفسیر و ترتیب سوره‌ها دارند قابل بررسی است. وی از ابتدای قرآن شروع به تفسیر می‌کند و هنگامی که در حال نگارش جلد دوم دچار بیماری می‌شود، تفسیر را از آخر و سوره‌های کوتاه ادامه می‌دهد و این یعنی در کلیشه‌ها ننگجیدن و توجه به اقتضائات و شرایط موجود.

۷-۴. پاسخ های استاد محترم سرکار مرادی (مسئول کانون فرهنگی بانو امین و دبیر اجرایی چهارمین کنگره بانو امین)

سوالات مصاحبه:

۱. از بعد نظری و کاربردی چه عناوین پژوهشی را در زمینه تفسیری، علوم قرآنی، اعتقادی، تربیتی، اخلاقی، عرفانی، فقهی و ... با توجه به دیدگاه های علمی ایشان، قابل طرح می دانید؟
 - اتخاذ روش هایی که در الگوسازی ایشان برای جامعه بانوان عینی باشد و پاسخگوی نیاز امروز
 - مهمترین شاخصه های سبک زندگی ایشان و اینکه تا چه حدودی قابل تعمیم برای دیگران است
 - نمادهای عقلگرایی در آثار و افکار بانو و نقش آن در رویکردهای عملی
 - مقایسه دیدگاه بانو امین و فلاسفه همچون ملاصدرا
۲. از بعد عملی چه عناوین پژوهشی را مرتبط با سبک زندگی ایشان برای جامعه علمی و عموم زنان، موثر و کاربردی می دانید؟
 - بررسی کیفیت وصول ایشان به کمالات الهی و دوری از هرگونه افراط و تفریط (مراد و مریدی) و نیز به دور از عرفان های کاذب قدیم و نوظهور
 - مخالفت با جریان های خرافه و فرقه ها
 - بررسی چگونگی رعایت احکام فقهی ایشان به عنوان مجتهد (نوع پوشش، تکلم با اساتید یا مراجعین؛ این بررسی می تواند حاوی مطلب مهمی باشد؛ از جمله عدم دخالت سلیقه فردی در رعایت حدود الهی)
۳. در رصد و آنالیز مجموعه آثار ایشان، چه نقاط قوت و چه نقاط ضعفی در زمینه روش شناسی و نظرات علمی ایشان قابل تامل است؟
 - از نقاط مثبت روش مباحث ایشان طرح پرسش و سپس پاسخ به آن از زوایای مختلف و در نهایت بیان نظر خودشان است.
 - از نقاط قابل تامل بخصوص در تفسیر تکرار نظر مفسرین است.

عنوان پیشنهادی را متناسب با موارد ذیل مشخص فرمایید.					موضوع	عناوین پیشنهادی استاد ^۱
مقاله علمی پژوهشی	مقاله علمی ترویجی	مقاله علمی تخصصی	پایان نامه سطح ۴	پایان نامه سطح ۳		
	*				اخلاق	۱. چگونگی وصول بانو امین به ملکه اعتدال
		*			اخلاق - تعلیم و تربیت	۲. خوشبختی چیست و خوشبخت کیست؟ (تحلیلی از کتاب بانو)
				*	تفسیر - مطالعات زنان	۳. آیات النساء در تفسیر مخزن العرفان و تطبیق آن با تفاسیر دیگر (بررسی نگرش جنسیتی در تفسیر)
	*				حدیث	۴. اصول تبیین حدیث در کتاب الاربعین الهاشمیه
	*			*		۵. * الگوی تربیتی بانو امین در اربعین الهاشمیه * مقایسه الگوی سیر و سلوک اربعین بانو امین با اربعینات دیگر با موضوعات اخلاقی، تربیتی و عرفانی؛ مثل چهل حدیث امام خمینی
				*		۶. عقلا نیت و جلوه های آن در آثار بانو امین
	*				کلام	۷. تجلی ولایت در امامت امام علی <small>علیه السلام</small> (گذری بر کتاب مخزن الثالی)
		*			عرفان	۸. اسما الحسنی از منظر بانو امین
			*	*	فلسفه	۹. مقایسه کتاب نفحات الرحمانیه با کتب دیگر عرفا مثل آیت الله حسن زاده آملی

۱. برخی از عناوین پیشنهادی مندرج در جدول، به منظور یک محور پژوهشی است و لازم است تا مسئله محور گردد.

۵-۷. پاسخ استاد محترم سرکار خانم نرگس موحدی (استاد و پژوهشگر جامعه الزهراء علیها السلام)
 رشته تخصصی فلسفه و کلام اسلامی
 عناوین ظرفیت‌سنجی موضوعات و مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه‌های بانو
 مجتهده امین

عنوان پیشنهادی را متناسب با موارد ذیل مشخص فرمایید.					موضوع	عناوین پیشنهادی استاد
مقاله علمی پژوهشی	مقاله علمی ترویجی	مقاله علمی تخصصی	یابان نامہ سطح ۴	یابان نامہ سطح ۳		
*					فلسفه و کلام	۱. روش شناسی بانو امین در تبیین حقیقت معاد
*					فلسفه و کلام	۲. دیدگاه بانو امین در کیفیت حشر اجساد در قیامت
	*				اخلاقی- اعتقادی	۳. نتایج اخلاقی اعتقاد به معاد از دیدگاه بانو امین
				*	فلسفه و کلام	۴. مقایسه معاد شناسی بانو امین و آقا علی حکیم زنوزی
		*			عمومی	۵. بررسی جایگاه علمی بانو امین از نگاه بزرگان
				*	عرفانی	۶. روش شناسی سیر و سلوک عرفانی بانو امین
		*			اخلاق	۷. اخلاق عملی در زندگی بانو امین

۶-۷. پاسخ استاد محترم سرکار خانم نرگس بزرگخو
 (استاد و پژوهشگر جامعه الزهراء علیها السلام) رشته تخصصی: علوم قرآنی
 عناوین ظرفیت‌سنجی موضوعات و مسائل پژوهشی در آثار و اندیشه‌های بانو
 مجتهده امین

عنوان پیشنهادی را متناسب با موارد ذیل مشخص فرمایید.				موضوع	عناوین پیشنهادی استاد
مقاله علمی پژوهشی	مقاله علمی ترویجی	مقاله علمی تخصصی	پایان نامه سطح ۴	پایان نامه سطح ۳	
	*				۱. وجوه مشترک انسان‌های محبوب در قرآن از نگاه بانو امین
	*				۲. نقد مبانی فمینیسم از منظر بانو امین
		*			۳. شاخصه‌های زن نمونه در تفسیر مخزن العرفان
	*				۴. فرآیند کمال انسان از منظر بانو امین
	*	*			۵. قضاوت زن از منظر بانو امین
	*			*	۶. آثار تربیتی محبت متقابل خداوند و انسان در نگاه بانو امین
		*			۷. پیامدهای تخلف از وظایف همسری در نگاه بانو امین
		*			۸. شاخص‌های خانواده متعالی از منظر بانو امین
				*	۹. تحلیل آیات مهدوی از منظر بانو امین

	*				تفسیر	۱۰. عوامل اضلال الاهی از دیدگاه قرآن با تأکید بر تفسیر مخزن العرفان
*				*	تفسیر	۱۱. تکرار و مشابهت در آیات قرآن از منظر بانو امین
*	*				تفسیر	۱۲. بررسی تفسیری و حقوقی «لااکراه فی الدین» در تفسیر مخزن العرفان
	*				تفسیر	۱۳. وسعت معنایی جهاد در قرآن از منظر تفسیر مخزن العرفان

معاونت پژوهش جامعه الزهراء علیها السلام، در راستای گسترش و ترویج اندیشه و آثار بانوان فرهیخته و ارتقای پژوهش حوزه تلاش نمود تا برنامه‌های متقن و استوار در جهت احیای آثار و اندیشه بانو امین به جامعه علمی تقدیم نماید. امید است فعالیت‌های انجام‌شده مرضی حق تعالی و حضرت زهرا علیها السلام واقع شود.

۶۰

